

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

MARTINA COPKOVÁ

3. ročník – kombinované studium

**Vznik, vývoj a současný stav
institucí veřejné správy
Bakalářská práce**

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Neumeister, Ph.D.

Olomouc 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem použila jen uvedenou literaturu.

V Olomouci dne 25. března 2010

.....
Martina Copková

Poděkování

Děkuji tímto Mgr. Pavlu Neumeisterovi, Ph.D. za jeho podněty a rady, porozumění a trpělivost, které mi jako vedoucí mé bakalářské práce poskytoval při jejím zpracování.

Také děkuji pracovníkům veřejné správy, kteří si na mě našli čas a věnovali se mým dotazům.

Úvod	6
1 Vývoj v historickém kontextu	8
1.1 Počátky městské správy.....	8
1.2 Období 15. a 16. století – čas nestability.....	9
1.3 Mezníky – vláda Ferdinanda II. a Marie Terezie	10
1.3.1 Vláda Ferdinanda II. (1620 – 1637)	10
1.3.2 Vláda Marie Terezie (1740 – 1780) a Josefa II. (1780 – 1790)	10
1.4 Léta 1848 – 1918.....	12
1.4.1 Neoabsolutismus	13
1.4.1.1 Stadionovo obecní zřízení.....	13
1.4.2 Období konstituční monarchie	15
1.5 Vývoj správy po vzniku Československa do roku 1939.....	15
1.5.1 Recepční zákon a veřejná správa po vzniku samostatného státu.....	16
1.5.2 Reformní rok 1920	16
1.5.3 Další reforma, rok 1927.....	17
1.5.4 Veřejná správa v době tzv. druhé republiky	18
1.6 Protektorát a druhá světová válka.....	18
1.7 Poválečné období do roku 1948	21
1.8 Vývoj po převratu 1948 do roku 1989	22
1.8.1 Krajské zřízení – změny ve správě.....	23
1.8.2 Ústavní změny kolem roku 1960.....	24
2 Veřejná správa v posledních dvaceti letech	26
2.1 Vývoj po roce 1989	26
2.1.1 Reformy 1990 – nutné změny	26
2.1.2 Federace – spolufungování dvou zemí	27
2.2 Samostatný stát a jeho správa.....	28
2.2.1 První kroky po vzniku samostatné České republiky	28
2.2.2 Následné formování veřejné správy	29
2.2.3 Následné formování veřejné správy	30
3 Současná tvář veřejné správy	31
3.1 Současné vedení obcí	31
3.1.1 Obec a její zákonná definice.....	31
3.1.2 Jednotlivé kategorie obcí.....	32
3.1.2.1 Svazky obcí.....	33

3.1.3	Působnost obcí.....	34
3.1.3.1	Činnost obce v rámci samostatné působnosti	34
3.1.3.2	Činnost obce v rámci přenesené působnosti	36
3.1.4	Orgány obce	36
3.1.4.1	Obecní zastupitelstvo a jeho činnost.....	37
3.1.4.2	Činnost rady obce	37
3.1.4.3	Starosta a výkon jeho funkce	38
3.1.4.4	Komise a výbory – poradní orgány.....	38
4	Pohled pracovníků veřejné správy	40
4.1	Teorie rozhovoru	40
4.2	Příprava vlastního rozhovoru	41
4.3	Výstupy z rozhovorů	42
	Závěr	43
	Použitá literatura a prameny:.....	45
	Seznam příloh	47

Úvod

Téma Vznik, vývoj a současný stav institucí veřejné správy jsem si zvolila, protože si myslím, že je důležité podívat se na vývoj v historickém kontextu. Bez něj není možné se dívat nikam dál ani posuzovat současný stav. Většina výsledků pozorování tohoto typu se nese v duchu srovnání předešlého a současného stavu, případně srovnání dvou různých etap vývoje. Já bych chtěla svoji práci zaměřit především na reflexi historického vývoje veřejné správy jako uceleného sledu změn, které je během staletí poznamenaly.

Instituce veřejné správy – úřady s nimi přicházíme do styku v mnoha životních situacích, jsme nuceni s nimi jednat a tyto orgány nám naopak musí být nápomocny právě při řešení našich dotazů nebo požadavků. Jak vlastně tyto úřady fungovaly, jak se vyvíjely jejich jednotlivé orgány – tyto otázky jsem se rozhodla osvětlit v rámci své práce.

Hlavním cílem této bakalářské práce je zmapovat vývoj veřejné správy jako celku i jejich jednotlivých orgánů v kontextu historického vývoje a poskytnout pohled i na současnost. Pohled na současnost je přitom vyústěním předchozího stavu a také reflexí předchozí doby.

Prvním krokem je shromáždění vhodné literatury z oblasti historie veřejnoprávních orgánů a především odborných knih, které se zabývají historickým vývojem v celku, protože bez dějinné linie se veřejná správa sama o sobě vyvíjet vůbec nemohla. Literatury na toto téma je dostupné poměrně velké množství. Je ale potřeba pozorně sledovat tyto texty a vhodně zvolit jejich autory, protože některé mohou být silně ovlivněny nevěčností autora a jeho zaujatostí ve prospěch některé éry.

Dalším důležitým prvkem je struktura celé práce. Jedním z dílčích cílů je vhodné rozvržení jednotlivých historických etap, protože některá období byla na změny ve veřejné správě bohatá, zatímco jiná se v této oblasti vyznačovala stagnací. V rámci pohledu na vývoj institucí veřejné správy směřuji získané informace na správu městskou, protože je nám všem bližší. Předpokládám, že je zde nutná obezřetnost k výběru časových mezníků a že opravdu existují stagnující období následovaná etapami překotného vývoje.

První kapitola je věnována historickému přehledu, kdy prvopočátkem je vznik stabilního státního útvaru na našem území a pokračuje přes samostatný český stát až po začlenění do habsburské monarchie, kdy byla i státní správa včetně té městské zahrnuta do správního aparátu kontrolovaného z Vídně. Závěrem této kapitoly je pohled na samostatné Československo i na jeho fungování během okupace a následné proměny od konce druhé světové války až po rok 1989.

Vzhledem k potřebě retrospekce se posledním dvaceti letem věnuji v samostatné kapitole. Jde o období často i pokusů o to, jak vlastně stát nově spravovat. Důležitými prvky jsou pro mě pokusy o reformu veřejné správy, které doznívají v podstatě dosud.

Třetí kapitolu zaměřím už konkrétněji a chci předvést model fungování veřejné správy v oblastním měřítku, kdy jsem jako příklad zvolila městskou část, kde žiji. Zde již prezentovat ukázat strukturu správní instituce, tak jak je přístupná každému adresátu veřejné správy.

Zatímco v prvních třech kapitolách se věnuji vývoji institucí veřejné správy, případně jejich fungování, v poslední kapitole se zaměřím na pracovníky ve veřejné správě. Považuji za důležitý také jejich pohled na vývoj ve veřejné správě, jejich zážitky a názory. Do rozhovoru, který povedu s těmito úředníky, zahrnu také dotazy na budoucnost veřejné správy, za poměrně ožehavá témata přitom považuji zavedení datových schránek a práce s nimi, nebo fungování institutu Czech Point. Předpokládám, že i přes rozdílný věk a různí se zkušenost na poli veřejné správy, budou respondenti reagovat na některé podněty, především na již zmíněné inovace ve fungování veřejné správy, velmi podobně.

1 Vývoj v historickém kontextu

V okamžiku kdy člověk začal žít v stálých uskupeních a vytvářely se mezi lidmi stále jasněji definované mezilidské vztahy, rostla také potřeba tyto vztahy nějakým způsobem vést, nějakým způsobem je spravovat. A odtud to byl jen krok k různým druhům správy, vůbec různým pokusům o spravování věcí veřejných. Pokud se přeneseme přes starověké pokusy a názory, přes raný středověk, dostaneme se až počátkům měst, jakožto prvnímu mezníku ve vývoji institucí veřejné správy, přestože k tomuto označení dospějí tyto orgány až mnohem později.

1.1 Počátky městské správy

Vznik prvních měst na našem území můžeme zahrnout do průběhu 13. století¹, v období vlády přemyslovců. Byli to právě panovníci z tohoto rodu, kteří si začali uvědomovat potřebu systematického řízení svého území. Tehdy šlo především o hospodářské hledisko. V této době se města členila na města královská² a města poddanská. U královských měst byl zakladatelem a zároveň vlastníkem panovník. Tato města se vyznačovala především jedním důležitým prvkem, kterým bylo postavení jejich občanů – obyvatelé královských měst se totiž řadili mezi občany osobně svobodné. Druhou sortou měst byla města tzv. poddanská. Tato města byla v držení feudálů a královských vazalů. Vznikala na jejich popud či žádost, ale musel zde být vysloven souhlas krále. Rozdílem bylo kromě vázanosti vzniku na královský souhlas také to, že obyvatelé poddanských měst nemohli být svobodnými občany. Pro oba typy měst byla společná řada privilegií, která jim byla udílena či odnímána³, v případě královských měst panovníkem a v případě poddanských měst jejich majitelem. Zvláštním druhem měst byla pak také města věnná, což byla města královen, které tato města dostaly věnem, aby přímo královnám šly finance z těchto měst, příkladem jsou dodnes zachované názvy, jako je Hradec Králové. Ať už se jednalo o kterýkoliv druh města ve středověku, byl řízen nejprve tzv. vrchnostenským činitelem, tedy rychtářem a později městskou radou.

---

¹ Samozřejmě že i dříve zde byly státní útvary a např. keltská oppida, ale od 13. století již můžeme mluvit o kontinuálním vývoji a ne pouze o časově omezených údobích, které byly většinou zaštitěny postavou výrazného a silného vůdce či panovníka

² Seznam měst královských viz. příloha č. 1

³ Např. právo várečné (nejdůležitější a nejvýnosnější právo - na vaření piva; prakticky to znamenalo, že každý plnoprávný občan mohl vařit pivo; v poddanských městech se nevztahovalo na město ale na konkrétní domy),

Rychtář byla osoba dosazená vrchností, existoval také královský rychtář, který zastupoval jen zájmy panovníka. Odpovídal se ze své činnosti vrchnosti, byly na něj delegovány povinnosti spojené s výběrem daní, s mocí nižšího soudnictví a jako odměnu měl určitá privilegia a podíly na výnosech např. tzv. masných krámů.

1.2 Období 15. a 16. století – čas nestability

Jedná se o nepříliš stabilní etapu vývoje zemí Koruny české, což se samozřejmě negativně podepsalo také na vývoji měst a jejich spravování. Zatímco královská města v tomto období ztrácí svůj vliv, narůstá počet měst poddanských. V čele měst stále ještě stojí rychtář, ale moc jako taková se postupně přesouvá do rukou městské rady, která ovládá resort financí a bezpečnosti a jsou jí také podřízeny cechy v rámci jejich hospodaření. Jedná se o období politických střetů mezi městy a šlechtou, které vyvrcholilo popřením politických práv měst, jež bylo uvedeno v tzv. Vladislavském zřízení zemském⁴. Aby byl nastolen mezi oběma zneprátelenými tábory klid, byly nakonec obě strany, kvůli riziku ozbrojených povstání, nuceny zasednout k jednacímu stolu. Výsledkem těchto jednání je tzv. Svatováclavská smlouva, uzavřená 24. října 1517. Tato smlouva je soupisem vzájemných ústupků obou stran a také ustanovuje soudní zřízení – pro šlechtu je zde zemský soud a pro měšťany soud městský.

Další ranou pro autonomii měst byl nástup Ferdinanda I. na český trůn⁵. Ferdinand I. se snažil obnovit centralizovanou vládu, což nakonec vedlo k ozbrojenému odporu měst, která nakonec musela kapitulovat. Část městské samosprávy, která byla centralizována, se do rukou měst vrací až v rámci stavovského povstání.

---

nebo právo mílové (v podstatě monopol pro řemeslnické cechy ve městě, na míli od hradeb nesměl se jiný řemeslník usadit)

⁴ Přijato 11. března 1500 za vlády Vladislava II. Jagellonského, bylo zde formulováno výsadní postavení šlechty v českém království. Je vnímáno jako důkaz slabosti tohoto krále, protože o zemském zřízení rozhodoval panovník, ale zde to byly především privilegované stavy.

⁵ 23. října 1523

1.3 Mezníky – vláda Ferdinanda II. a Marie Terezie

Po stavovském povstání se v Čechách upevňuje centralismus, který je iniciován především Habsburskou mocí na českém trůně. Z hlediska změn v rámci správy státu – stále ještě nemluvíme o správě veřejné v dnešním slova smyslu, jsou významnými obdobími vláda Ferdinanda II. a Marie Terezie, potažmo se do této etapy řadí i vláda jejího syna Josefa II.

1.3.1 Vláda Ferdinanda II. (1620 – 1637)

V roce 1620 bylo potlačeno české stavovské povstání a 9. listopadu 1620 kapitulovala bez boje Praha a vzdala se habsburským vojskům. Jejího příkladu následovala i další česká města. Cílem tohoto tažení proti českým městům bylo zajištění svrchovaného vlivu panovníka na dění ve městech, která předtím požívala jistou dávku nezávislých pravomocí. Jediným zachovalým pozůstatkem se stala městská rada, jejíž součástí byl královský rychtář – tento zásah do pravomocí jednání rady, ale radu svazoval natolik, že o samosprávné činnosti mohlo jít jen ve velmi omezené míře. Královský rychtář plnil funkci jakéhosi dozoru nad tím, aby všechna rozhodnutí byla především v souladu s požadavky panovníka. To zda přijatá opatření byla i ve prospěch rozvoje města bylo až vedlejším hlediskem. Zájem panovníka byl prioritou. Až do počátku 18. století městské radě příslušelo právo dohledu nad cechy, ale stále více byl prosazován záměr, aby cechovní dozor spadal pod panovnickou moc, tyto zásahy se projevovaly už v letech 1708 a 1731. To vedlo k vydání tzv. Generální cechovní artikule v roce 1739. Tento dokument znamenal sjednocení cechovní předpisů pro všechny cechovní organizace na území zemí Koruny české a znamenal v podstatě dovršení státního dohledu nad cechy.

1.3.2 Vláda Marie Terezie (1740 – 1780) a Josefa II. (1780 – 1790)

V rámci uplatnění tzv. pragmatické sankce, nastoupila jako nejstarší potomek na trůn po svém otci Karlu VI. Přes bouřlivá první léta její vlády, která byla provázena boji o dědictví rakouské, se začala věnovat reformám svých zemí. V době její vlády stále ještě částečně středověký způsob správního systému přestává být efektivní. Mladá panovnice si uvědomovala kritickou situaci, v níž se její stát nacházel. Pustila se proto do realizace řady reformních počínů a neváhala při tom zasahovat i do městské správy. Tyto kroky směřovaly

hlavně do správy českých zemí. „*Zkušenosti z války o dědictví rakouské poučily vídeňský dvůr o skutečném významu českých zemí, které se staly prvořadou oblastí pro uplatňování sociální a ekonomické politiky osvícenského absolutismu.*“⁶ Marie Terezie si stanovila několik kroků, které hodlala vůči městům podniknout:

- šlo jí o zajištění státního dohledu nad městy
- chtěla do řízení měst přivést profesionály
- dalším krokem mělo být zvýšení autonomie poddanských měst
- chtěla také redukovat městské soudnictví⁷

Jedním z kroků, které směřovaly k těmto opatřením, bylo také vydání Tereziánského trestního zákoníku⁸, ten právě mj. vedl k omezení soudnictví ve městech. Důvodem zásahů do správy měst bylo také liknavé odvádění daní – kontribucí⁹.

Dalším reformním panovníkem byl nástupce Marie Terezie, Josef II. Ten pokračoval v reformách své matky a sám se snažil nadále budovat svou vizi Rakouska¹⁰. Za jeho vlády v roce 1787 byla dokončena tzv. Josefská reforma městské správy, která šla ruku v ruce s tzv. Josefským katastrem, vydaným 1785, který se stal v podstatě první evidencí jak panské tak poddanské půdy¹¹. Šlo o nové pojetí kategorií měst, jejich orgánů a také se řešila otázka městského soudnictví. V rámci Josefské reformy byla města rozdělena nejen na poddanská a královská, ale jejich kategorizace směřovala už také do tříd podle měřítek, která byla více demografická.

---

⁶ Bělina, P. *Dějiny země koruny české II., Od nástupu osvícenství po naši dobu*. Praha: Paseka, 2003. s. 29.

⁷ Charbuský, M. *Řízení měst v historickém vývoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice. 2000. s. 114.

⁸ Vydán 1. ledna 1770

⁹ Bělina, P. *Dějiny země koruny české II., Od nástupu osvícenství po naši dobu*. Praha: Paseka, 2003 s. 29.

¹⁰ Míněno jako Rakouský stát, tedy mnohonárodní monarchie, zabírající krom Rakouska také české země, Slovensko, Uhry či některá italská města

¹¹ Bělina, P. *Dějiny země koruny české II., Od nástupu osvícenství po naši dobu*. Praha: Paseka, 2003 s. 3.3

Jednalo se o rozdělení měst podle:

- „*velikosti*
- *lidnatosti*
- *hospodářského potenciálu*“¹²

Kromě omezení městského soudnictví, kdy městům zůstal pouze nejnižší stupeň soudů, tedy bez možnosti práva hrdelního, byly také reformovány správní orgány měst a byly zapojeny do soustavy správních orgánů. Tato soustava byla řízena shora, tedy z Vídně.

Města byla nově rozdělena na tři skupiny:

1. města s plným magistrátem – byla natolik velká a finančně zajištěná, že si mohla dovolit celý aparát magistrátu, který se skládal ze tří senátů – politického, civilního a trestního
2. města s neúplným magistrátem – jednalo se o menší města, která zpravidla spravovali státní úředníci
3. města bez magistrátu – zde stále ještě plně fungovala městská rada a byla zde zastoupena funkce purkmistra, ale tato města se v důležitých věcech musela obracet pro rozhodnutí na města s magistrátem¹³

Smrt císaře Josefa II. znamená také konec reformního období na našem území. Správa měst zůstala nastavena v podstatě v téže podobě až do revolučního roku 1848.

1.4 Léta 1848 – 1918

Začátek tohoto období se dá charakterizovat jako poměrně bouřlivá doba plná změn. Především rok 1848 je známý jako rok národních povstání, kdy se revoluční vlna prohnala prakticky celou Evropou. Jednalo se o dobu národních hnutí a bojů za národní svobody.

---

¹² Charbuský, M. *Řízení měst v historickém vývoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice. 2000. s. 43.

¹³ Charbuský, M. *Řízení měst v historickém vývoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice. 2000. s. 43.

1.4.1 Neoabsolutismus

Rok 1848 přinesl řadu, často vynucených změn i v rámci našich zemí a Rakouské monarchie. V březnu tohoto roku došlo k povstání ve Vídni, které vedlo k odvolání nepopulárního knížete Metternicha¹⁴ z postu kancléře, zrušení cenzury a byla také přislíbena ústava. Ta nakonec byla vydána v dubnu 1848 a v září téhož roku dochází také ke zrušení poddanství. Ústřední orgány státní správy byly reorganizovány a vznikla tzv. dikasteria¹⁵, která je nahradila.

Následuje sled několika ústav, který byly vydány po roce 1848. První z nich je již zmiňovaná dubnová ústava (1848) známá jako Pillersdorfova, která ale nevydržela ani rok a v březnu 1849 je vydána tzv. oktrojovaná¹⁶ ústava, známá též jako Stadionova. Tato ústava je pro vývoj veřejné správy významným mezníkem, protože v souvislosti s ní došlo k přeměnám územní správy.

1.4.1.1 Stadionovo obecní zřízení

V rámci březnové oktrojované ústavy začal její autor, hrabě František Stadion¹⁷ realizovat své záměry na poli územního členění státu. 20. března 1849 bylo vydáno první obecní zřízení. Jeho základním principem bylo vnímání obce, svobodné obce jako základu svobodného státu¹⁸. Obce se zde dělily na:

- místní – jednalo se o dosavadní územní jednotlivých obcí
- okresní – byly tvořeny všemi místními obcemi, které se nacházely na daném území politického okresu
- krajské – byly tvořeny všemi okresními obcemi, které se nacházely na daném území politického kraje¹⁹

---

¹⁴ Klemens Wenzel von Metternich řídil rakouskou zahraniční politiku, celý život byl zapřisáhlým monarchistou, byl odpůrcem jakýchkoliv liberálně-demokratických hnutí. Za doby jeho kancléřství byl v Rakousku uplatňován model téměř policejního státu a vládla zde velmi tvrdá cenzura.

¹⁵ Takto byla označována resortní ministerstva války, financí či zahraničí, jejich ministry jmenoval panovník a byli zároveň odpovědní říšské radě a říšskému sněmu

¹⁶ Oktrojovaná znamená, že se jedná o ústavu vydanou na základě rozhodnutí panovníka bez souhlasu zastupitelského orgánu

¹⁷ V této době zastával funkci ministra vnitra

¹⁸ Schelle K., *Kapitoly z dějin státní správy*, Brno: Masarykova univerzita, 1992. s. 29.

¹⁹ Charbuský, M. *Řízení měst v historickém vývoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2000. s. 48.

a začaly být v této době považovány za základní jednotky územního členění státu. První obecní zřízení také obsahovalo do té doby neznámý, dnes běžně používaný pojem statutární město²⁰.

V první polovině 50. let těžiště státní správy spočívalo na krajích. Reformou v roce 1855 bylo ovšem postavení krajských úřadů oslabeno jak vůči okresním úřadům, tak i ve vztahu k zemským místodržitelstvím. Provedené reformy vedly k tomu, že definitivně byly v roce 1868 kraje a krajské orgány zrušeny.

Toto právní ustanovení řešilo také, z dnešního pohledu problematiku osobní příslušnosti, protože ve Stadionově obecním zřízení platila zásada, že každá osoba musí patřit do některé obce. Začala se také řešit oblast působnosti obcí. Dnes ji známe jako samostatnou a přenesenou, zatímco v 19. století se tyto dva druhy působnosti nazývaly působností přirozenou a přenesenou. Na Stadionovy snahy navazuje také císařský výnos z června 1849, který upravuje uspořádání veřejné správy. Začínají se rýsovat správní uskupení podobná těm, jaká známe dnes, samozřejmě s přihlédnutím k potřebám tak velkého územního celku jako byla Habsburská monarchie. Státní správa probíhala na úrovni zemské, kde panovníka zastupoval místodržitel, dále na úrovni krajské a okresní.

Po nástupu nové ministra, Alexandra Bacha, došlo ke změně, kdy jeho snahy směřovaly především k přesunu moci v rámci správy na jednotlivé země a to na úkor krajů. Právě na krajích do té doby ležel hlavní nápor výkonu státní správy. Reformou, kterou Bach 1855 provedl, bylo ale postavení krajů a jejich orgánů oslabeno po celé vertikále, jak vůči okresům, tak vůči zemské správě. Tyto změny vedly nakonec v roce 1868 ke zrušení krajů a jejich orgánů.

---

²⁰ Charbuský, M. *Řízení měst v historickém vývoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2000. s. 49.

1.4.2 Období konstituční monarchie

Konec 50. let 19. století se nesl ve znamení nepříznivého vývoje pro Habsburskou monarchii. Nejen hospodářská krize, ale také neúspěšně vedená zahraniční politika a snahy o vliv v Evropě – to vše vedlo k pádu Bachova tuhého režimu. Milníkem v tomto období je rok 1860, kdy byl vydán tzv. říjnový diplom²¹, jednalo se o dokument, v němž se císař František Josef I. zřekl absolutistické vlády a vyhlásil také spoluúčast Říšské rady na vládě. Jedná se o velmi významný dokument ve smyslu odklonu od absolutismu a přechodu ke konstituční monarchii²².

V návaznosti na tyto události byla v únoru 1861 vydána ústava, platná pro celé území monarchie. Součástí ústavy tvořila také jednotlivá zemská zřízení, která by se dala chápat jako ústavy jednotlivých zemí, což umožnilo vytvořit také jednotlivé zemské sněmy a zemské výbory. Zákonodárné snahy upravující územní členění říše pokračovaly a v roce 1862 byl vydán rámcový říšský obecní zákon. Na tento navázala v dalších letech jednotlivá obecní zřízení pro Čechy, pro Moravu a pro Slezsko, která upravila a rozdělila působnost obcí na přenesenou a samostatnou. Obec je přitom i nadále chápána jako přirozená základní jednotka státu, jejíž nutnost je zde deklarována. Především čeští měšťané se pozoruhodným způsobem projeví jako živel prosazující se v oblasti samosprávy.

1.5 Vývoj správy po vzniku Československa do roku 1939

V roce 1918 bylo pro prohrané válce jasné, že velkou mnohonárodnostní monarchii již nelze nadále udržet jako celek. Rozbouřená střední Evropa volala po samostatnosti a císař nakonec vyslyšel. Krom jiných tak 28. října 1918 vzniká i Československo, za republiku jej však můžeme označovat až od 13. listopadu 1918, kdy byla vydána první ústava nového státu. Nově vzniklá republika měla tzv. polylegální ústavu, tedy její ústavní pořádek se sestával z vícera právních předpisů.

---

²¹ 20. října 1860

²² Bělina, P. *Dějiny země koruny české II., Od nástupu osvícenství po naši dobu*. Praha: Paseka, 2003. s. 98.

1.5.1 Recepční zákon a veřejná správa po vzniku samostatného státu

Recepční zákon – při vzniku nového státu se jednalo asi o nejvýznamnější právní akt, který bylo nutné velmi rychle přijmout. Není tedy divu, že se jednalo o první přijatý zákon v Československu. Význam recepčního zákona spočíval především k vyřešení problémů diskontinuity práva, která nastala pro zánik Rakouska – Uherska. Jakmile původní stát zanikl, nebylo možné, aby byly platné normy, které vydaly orgány tohoto zaniklého státu. Stejně nebylo dodržování vynutitelné právní mocí a nešlo protiprávní činy sankcionovat. Tento problém pomohl vyřešit právě recepční zákon, který se také někdy nazývá prvním ústavním provizoriem. Jeho prostřednictvím bylo převzato tedy recipováno právo i správa zaniklé monarchie. Tímto právní aktem se předešlo hrozbě diskontinuity práva. Recepční norma použila tzv. *trialismus*²³ – tedy platnost rakouského práva v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, platnost uherského práva na Slovensku a německého práva na Hlučínsku²⁴. V listopadu 1918 byla přijata prozatímní ústava, někdy je označována jako druhé ústavní provizorium. Právě ale vydání této ústavy udělala z Československa republiku. Prostřednictvím tohoto zákona byla upravena soustava nejvyšších státních orgánů – Národní shromáždění²⁵, prezident republiky a vláda. Tato ústava ale upravovala jen nejnütnější potřeby nově vzniklého státu. Sice vzala zákonodárnou moc z rukou zemských sněmů, ale nepřišla s řešením v oblasti veřejné správy. Změnu přinesla až novela obecního zřízení²⁶ z roku 1919, která poskytla nový systém obecních orgánů a zavedla obecní zastupitelstvo, obecní radu, post starosty a komisi. Při tom byl obcím ponechán výkon státní správy i samosprávy.

1.5.2 Reformní rok 1920

Od začátku platnosti prozatímní ústavy bylo jasné, že se jedná o dočasný dokument, který měl spolu s recepční normou usnadnit přechod od monarchie k samostatnému státu. Proto již při vypracovávání prozatímní ústavy se pomýšlelo na vytvoření pevného ústavního základu nového státu. V podstatě začalo ministerstvo vnitra pracovat na novém návrhu ústavy spolu s reformou veřejné správy již v roce 1918. Ústava z roku 1920 vycházela z textů ústavy

---

²³ O osudu Podkarpatské Rusi v době vydání prozatímní ústavy ještě nebylo rozhodnuto

²⁴ Hlučínsko – historické území, rozdělené mezi dnešní okresy Ostrava, Opava a Karviná

²⁵ Národní shromáždění vzniklo v roce 1916

²⁶ Zákon č. 76/1919 Sb.

americké, rakouské a francouzské. Ustanovila dvoukomorový parlament a Československo jako parlamentní republiku v čele s prezidentem. Je zde zakotveno rozdělení moci ve státě na moc zákonodárnou, moc vládní a výkonnou a moc soudní. Základní ideou pro reformu veřejné správy byla její strukturalizace ve shodě s územním členěním republiky. Také musela být v souladu s potřebami nového státu. Novou úpravu přinesl zákon o zřízení župních a okresních úřadů²⁷. V čele nám dnes již neznámých župních úřadů měl stát župan a každá župa měla mít své župní zastupitelstvo, župní výbor a župní komisi. Kromě těchto orgánů vzniká za první republiky také Nejvyšší kontrolní úřad, který je zařazen do struktury orgánů veřejné správy, a jehož úkolem je dohled nad státním hospodářstvím, státním jměním a také dohlížel na státní dluh republiky. Toto uspořádání položilo základ fungování nově vzniklého Československa a dala mu možnost začlenit se do skupiny demokraticky se rozvíjejících zemí a také stát se jejich rovnocenným partnerem.

1.5.3 Další reforma, rok 1927

V roce 1920 byl sice připraven a dokonce vydán župní zákon, avšak k jeho realizaci nedošlo. I proto k velkým změnám, byť byly původně zamýšlené, nedošlo. Oblast státní správa zůstala prakticky beze změn. Veřejné správu ale bylo nutné reformovat a proto byl v roce 1926 vypracován návrh reorganizace, který v sobě nesl především novátorskou koncepci místní správy. Tento návrh byl o rok později, v červenci 1927 schválen a vydán jako zákon č. 125/1927 Sb. o organizaci politické správy, účinný od roku 1928. Tento zákon republiku rozdělil na země a okresy, kdy v jednotlivých zemích vykonávaly správní činnost zemské úřady a v okresech to byly úřady okresní. Konečně tak byly završeny snahy o reformní kroky v rámci veřejné správy, které byly zahájeny prakticky souběžně se vznikem samotné republiky. S přihlédnutím k událostem před druhou světovou válkou a během ní, platila ústava z roku 1920 po formální stránce až do roku 1948.

---

²⁷ Zákon č. 126/ 1920 Sb.

1.5.4 Veřejná správa v době tzv. druhé republiky

O druhé republice mluvíme v souvislosti s událostmi, které nastaly během a po podpisu tzv. Mnichovské dohody²⁸. Z právního hlediska byly tyto akty proti ústavě tehdejšího Československa, stejně jako vydaná opatření Stálého výboru, který protiprávně zbavil mandátů poslance z obsazených území. Důležité je také zmínit autonomii Slovenska a Podkarpatské Rusi, které ji získaly zákony z roku 1938, kdy byl schválen ústavní zákon o autonomii Slovenskej krajiny a ústavní zákon o autonomii Podkarpatské Rusi.

I přes tyto zásahy veřejná správa fungovala poměrně stabilně od její reformy v letech 1926 – 1928 až do roku 1939, kdy byl samostatný státní vývoj násilně přerván a byl ovlivňován především zahraniční politickou mocí. Období tzv. druhé republiky – je zde hmatatelný odklon od původního vývoje, který byl směřován demokratickými proudy. Tato skutečnost se podepsala i na výkonu státní správy.

Počátkem roku 1939 bylo schváleno vládní nařízení, kterým byl zřízen institut obecního tajemníka. Náplní jeho činností bylo převzetí přenesené působnosti obcí, ale měl také pravomoc zasahovat do věcí spadajících pod samostatnou působnost obcí. Také v mnoha městech došlo ke změnám, kdy byla rozpuštěna jejich zastupitelstva a jejich místa byli jmenováni vládní komisaři, tito získali pravomoci zastupitelstev a byli jmenováni a dosazováni okresními úřady.

1.6 Protektorát a druhá světová válka

Rok 1939 přinesl celé republice řadu změn, nejen na poli mezinárodní politiky, ale také zvraty vnitropolitické a správní. Na popud Adolfa Hitlera byl ze zbytků Československa dne 16. března 1939 zřízen protektorát Čechy a Morava²⁹ a toto území bylo prohlášeno za součást Německé říše „*Veškeré české protektorátní orgány (státní prezident, vláda, bezpečnostní složky, nižší správní články atd.) budou v podřízeném postavení vůči nacistickým*

---

²⁸ Dohoda podepsaná 30. září 1939 Francií, Velkou Británií, Německem a Itálií, která přikla část československého území Německu (Sudety), Polsku (část Těšínska) a Maďarsku (část jižního Slovenska a Podkarpatské Ukrajiny)

²⁹ Prostřednictvím Výnosu o zřízení Protektorátu Čechy a Morava, který byl vydán jako Výnos Vůdce a říšského kancléře ze dne 16. března 1939 č. 75/1939 Sb. z. a .n, o Protektorátu Čechy a Morava

okupačním orgánům.³⁰ Nejprve byla výkonná moc svěřena do rukou velitele říšské armády, tudíž měla vojenská správa oprávnění zasahovat do výkonu veřejné správy v rámci protektorátu, např. místa některých českých starostů zaujali němečtí komisaři³¹.

Na podzim tohoto roku dostala změnu i působnost zemských zastupitelstev, která byla přenesena na zemského prezidenta. Zemská zastupitelstva byla proto v květnu 1940 rozpuštěna, kvůli jejich nadbytečnosti. Tyto a další zásahy do samosprávy vedly k tomu, že na konci války byla samospráva naprosto rozvrácená a nefunkční.

Léta 1940 – 1945 byla léta válečná. I když se západní mocnosti podílely na podpisu Mnichovské dohody, zánik celého Československa a jeho násilnou transformaci na protektorátní území Německa de iure nikdy neuznaly. Po vypuknutí války tak ve Francii, s pozdějším přesunem do Londýna, vzniká exilová vláda. Českoslovenští političtí představitelé v exilu se vytvoření exilové vlády domáhali na základě zásady o právní kontinuitě republiky. Oficiálním názvem exilové vlády bylo prozatímní státní zřízení³², které propagovalo základní principy obnovení republiky. Za základní východiska přitom byly považovány tyto čtyři body:

1. Mnichovská dohoda je neplatná od samého počátku její existence
2. všechny ústavní i jiné právní akty vydané v době okupace jsou neplatné
3. abdikace prezidenta Beneše byla vynucená, a tudíž je neplatná
4. neporušenost hranic, míněno původních hranic, tedy šlo o zneplatnění jak Mnichovské dohody, tak Vídeňské arbitráže³³

Z právního hlediska se exilová vláda nacházela ve velice zajímavé situaci. Šlo o stav, se kterým nijak nekalkulovala ústava z roku 1920 ani její pozdější změny či doplnění. Při tom byla vnímána jako právní akt nejvyšší právní síly v rámci demokratického pojetí Československa. Mocenské vedení státu, který v podstatě neexistoval, se nacházelo mimo jeho území, kam se nemohlo za daných okolností vrátit. Ve světle těchto událostí bylo nutné přikročit ke změnám. Prezident proto získal zákonodárnou pravomoc a tuto prováděl prostřednictvím vydávání dekretů. Zákonodárná moc prezidenta byla však omezena tím, že dekryty mohl vydávat jen k návrhům vlády a se spolupodpisem premiéra či člena vlády. Touto

---

³⁰ Charbuský, M. *Řízení měst v historickém vývoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice. 2000. s. 74.

³¹ Charbuský, M. *Řízení měst v historickém vývoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice. 2000. s. 75.

³² Vytvořeno 9. července 1940 - tvořeno prezidentem, vládou a později ještě Státní radou

pravomocí nakonec disponoval až do října 1945. Celkem jich během tohoto období vydal patnáct a v roce 1946 byly schváleny a prohlášeny za ústavní zákony³⁴.

Československo to nebylo jen období protektorátu. Československo bylo zmítáno i uvnitř. Původní celistvost byla narušena již odtržením území v roce 1938, následoval Protektorát, ten ale řešil jen otázku Čech a Moravy³⁵. Při vzniku protektorátu došlo také ke vzniku samostatného Slovenska³⁶. Slovenský štát byl od prvopočátku své existence spjatý s Německou říší a byl zde patrný vliv na jeho jednotlivé orgány, který prosazovalo Německo od vzniku samostatného Slovenska. V roce 1944 ale na Slovensku, podle dohody s tamními odbojovými organizacemi, vypuká Slovenské národní povstání. Při jeho zahájení je opětovně vyhlášená Československá republika a svou ji činnost začíná vykonávat vytvořená Slovenská národní rada, která mimoústavně vykonává zákonodárnou moc. Některá její nařízení se dostávají do rozporu s ústavními dekrety. Přesto její existence umocňuje právní dualismus, který byl ve státě patrný již od doby přijetí recepčního zákona a v podstatě trval až do vytvoření federace v roce 1969.

Samozřejmě že během okupace byly na našem území vydány vyhlášky a nařízení, stejně se normotvorbou zabývala exilová vláda a také Slovenská národní rada. Všechny tyto právní akty bylo nutné uskupit, vyjádřit se k jejich následovné platnosti po obnovení Československa. Byl vydán ústavní dekret o obnovení právního pořádku. Podle tohoto dekretu nejsou součástí právního řádu právní předpisy vydané v době okupace, kdy výjimku tvoří předpisy, jejichž obsah se nepřičí demokratickým zásadám, na nichž byla vybudována československá ústava.

---

³³ Vídeňská arbitráž – odstoupení částí československého území Maďarsku, listopad 1938

³⁴ Prezidentské dekrety byly tímto aktem nadále ponechány jako součást platného právního řádu republiky po ukončení války a po obnovení Československa

³⁵ Příloha č. 2

³⁶ Zákonem č. 1/1939 Sl. z., o samostatnom Slovenskom štátě

1.7 Poválečné období do roku 1948

Konec druhé světové války znamenal nejen klid zbraní po celé Evropě, ale také mnoho práce s nápravou vzniklých škod. Nešlo jen o materiální škody, které se šplhaly do výšek. Šlo také o škody napáchané v politické sféře, v rámci spravování věcí veřejných. Tak jak byla před válkou reformována státní správa i samospráva na ústřední i základní úrovni, po válce byla téměř celá tato organizace v troskách. Především na nižších úrovních byla samospráva i státní správa rozvrácená. U ústředních orgánů byla situace o to lepší, že se do vlasti mohla vrátit vláda z exilu a část práce odváděla také Slovenská národní rada. Bylo tedy nutné ustanovit novou síť správních orgánů, které budou vykonávat oba druhy působností a budou hierarchicky seřazeny v rámci celého státu.

Vše se muselo vyřešit poměrně rychle, aby stát mohl začít fungovat. Bylo vydáno vládní nařízení o volbě a pravomoci národních výborů³⁷. Na základě toho nařízení se začaly na místní, okresní a zemské úrovni zřizovat národní výbory³⁸. Zvláštní postavení dostalo hlavní město, které mělo Ústřední národní výbor a obvodní radu, které byly zřízeny na základě zvláštního nařízení³⁹. Bylo nutné mít právní úpravu jak pro zřízení, tak pro fungování národních výborů. Ta byla v podobě již uváděných nařízení. Nová právní úprava také zachovala rozlišení veřejné správy na státní správu a samosprávu a to i v případě, kdy obě tyto složky vykonával jeden orgán. I přes existenci národních výborů, bylo zachováno územní členění na obce, okresy a země. Národní výbory nefungovaly jednoduše, měly vlastní orgány, které přebíraly odpovědnost za výkon určité části správních činností.

Těmito orgány byly:

- Plénum – do pléna spadali všichni členové národního výboru, kteří rozhodovali o nejdůležitějších otázkách v gesci daného národního výboru.
- Rada – byla rozhodovacím orgánem celého národního výboru.
- Předseda a jeho náměstkové – vykonávali reprezentativní úkoly, kdy zastupovali výbor navenek. Předseda nesl odpovědnost za dodržování právních předpisů a také odpovídal za plnění pokynů nadřízených orgánů

---

³⁷ Vládní nařízení č. 4/1945 Sb.

³⁸ Charbuský, M. *Řízení měst v historickém vývoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice. 2000. s. 79.

³⁹ Vládní nařízení č. 46/1945 Sb.

- Komise – dalo by se o ní mluvit jako o přípravném orgánu, jehož hlavní činností byla příprava materiálů pro jednání.

1.8 Vývoj po převratu 1948 do roku 1989

V dnešní době se dá již jen spekulovat nad tím, jak by to asi vypadalo s naším státním vývojem, kdyby nebylo došlo k Únoru 1948. Přebat v roce 1948 přišel a nový režim se musel potýkat s ustanovením takových právních norem, které by vyhovovaly jemu i jeho tehdejším kolegům z tzv. východního bloku.

V první řadě zde nastala potřeba transformace ústavního pořádku, aby odpovídal nově nastaveným hodnotám a požadavkům. Jako první velkou právní změnu, přinesl únorový převrat novou ústavu. Podle data jejího vydání byla pojmenována jako Ústava 9. května. Z pohledu právního vývoje státu se jednalo v podstatě o regresivní krok, neboť ústava 9. května nedosahovala kvalit ústavy z roku 1920 a byla v podstatě zpátečnickým aktem, který neřešil všechny prvky, které by měla ústava postihnout. Květnová ústava vycházela z předchozích ústav, byla však zúžená a jejími východisky byla také ústava sovětská, což se nemohlo dost dobře spárovat s pojetím demokratické ústavy z roku 1920, z jejichž demokratických principů sice oficiálně vycházela, ale skutečnost jejího fungování odrážel dobu a poměry převzetí moci komunisty⁴⁰.

Ústava 9. května sice ustanovila nejvyšším orgánem provádějícím vládní či výkonnou moc vládu, ale ta odpovídala Národnímu shromáždění. Národní výbory zůstaly zachovány a staly se nositeli státní moci na obecní, okresní a krajské úrovni. Platila zde pevná hierarchie po vertikále, kdy byla uplatňována zásada podřízenosti. V praxi to znamenalo, že nižší národní výbor byl podřízen vyššímu a vyšší ministerstvu vnitra, např. okresní národní výbor podléhal národnímu výboru krajskému a tento podléhal ministerstvu.

Ústava sice zakládala soustavu správních orgánů celé republiky na krajích, ale přitom byla sama ústava v rozporu se zásadami územní samosprávy. Jak již bylo uvedeno, byla tato ústava regresivní, méně propracovaná než její předchůdkyně. Vůbec neřešila problematiku

---

⁴⁰ Mates, P. Matula, M. *Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy*. Praha: Ediční oddělení VŠE, 1998. s. 29.

územní samosprávy, byť se ve fungování státní správy opírala o kraje, vůbec neobsahovala pojmy, které by řešily pojetí oblastí jako definice obce či vyšší územní celky.

O národních výborech bylo proklamováno, že jsou lidem kontrolované a lidu odpovědné, což bylo značně nadnesené tvrzení, vzhledem k tomu, že přes pevně propojenou vertikální podřízenost podléhaly národní výbory, tedy i výkon jejich správy, ministerstvu vnitra, potažmo vládě.

1.8.1 Krajské zřízení – změny ve správě

V roce 1948 byl vydán zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, který nabyl účinnosti k 1. lednu 1949. Tento zákon zrušil jednotlivé země v rámci republiky, čímž zanikly i zemské úrovně správy. Místo toho vzniklo 19 krajů, které byly rozčleněny na 270 okresů⁴¹. V čele jednotlivých krajů stály krajské národní výbory, které byly prostřednictvím ministerstva vnitra podřízeny vládě.

Zákon nově upravující národní výbory byl nakonec schválen až v roce 1954. Původní pojetí národních výborů z poválečného období bylo nevyhovující tehdejšími nárokům na právní upořádání. Tento zákon upravoval i samotné pojetí národního výboru, který byl nově prezentován jako místní orgán pracujícího lidu. Z původní idey národního výboru zůstalo i nadále zachováno vnější členění výborů na obecní, okresní a krajské. Vnitřní uspořádání bylo ovšem přetvořeno. Plénum bylo nyní orgánem, který řídil politiku krajského národního výboru, naopak byl oproštěn od řešení konkrétních správních úkonů. Konkrétní správní úkony v kompetencích krajského národního výboru se přesunuly do rukou rady. Ta ji vykonávala buď jako sborový orgán, ale ponejvíce prostřednictvím referentů⁴². V rámci pojetí vlády lidu, stál krajský národní výbor ve vedení hospodářství daného kraje.

První přímé volby na obsazení krajských národních výborů proběhly v roce 1954, což bylo logickým vyústěním reformy, vzhledem k reorganizaci krajského zřízení, bylo nutné toto nové upořádání také personálně obsadit.

---

⁴¹ Mates, P. Matula, M. *Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy*. Praha: Ediční oddělení VŠE, 1998. s. 30.

1.8.2 Ústavní změny kolem roku 1960

Od roku 1948 bylo v republice budováno socialistické zřízení, kdy vyvrcholením mělo být vydání nové ústavy, která by nesla prvky těchto myšlenek, ukotvené přímo v sobě, v rámci ústavního zákona. K vydání tohoto ústavního aktu došlo nakonec až v roce 1960. Návrhy, které měly být do nové ústavy zapracovány, byly připraveny ústředním výborem KSČ a v dubnu 1960 byly dány k tzv. všelidové diskuzi. Projednané návrhy byly v červenci téhož roku schváleny celostátní konferencí komunistické strany a přijetí ústavy nestálo nic v cestě. Nakonec byla Národním shromážděním přijata 11. července 1960.

Tato ústava byla vlastně záštitou přechodu od parlamentní formy vlády k jednotné státní moci a nesla v sobě jasnou vizi dalšího směřování státu. Měla devět hlav, kdy asi největším rozdílem oproti všem ostatním ústavám bylo to, že hned v Hlavě první ukotvila Vedoucí úlohu a postavení Komunistické strany Československa. Další zvláštností této ústavy bylo i to, že se lišila od ústav ostatních socialistických států, kdy asi největším rozdílem bylo stanovení individuální hlavy státu. V této ústavě byla zakotvena i problematika, která se týkala Národních výborů.

Ke změnám ústavy z roku 1960 došlo v roce 1968, kdy byla ústavním zákonem o federaci poměrně velká část jednotlivých pasáží ústavy zrušena. Vzhledem k nově vzniklému federativnímu uspořádání republiky, musela nová ústava řešit také sféru nejvyšších orgánů. Ty byly po založení federace rozděleny na dvojí orgány. Jednak zde byla vláda federativní a také zde byly vlády republikové. Zvláště pro českou část a zvláště pro Slovensko, protože Československá socialistická republika se od 1. ledna 1969 sestávala z České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky. V dalších dvaceti letech došlo ke změnám ústavy snad ještě osmkrát.

V roce 1960 bylo upraveno i fungování národních výborů a došlo k přeskupení územního rozdělení státu. V souladu s úpravami Národních výborů bylo zachováno členění na kraje, okresy a obce, ale počty byly zredukovány a došlo k rozdělení republiky na 10 krajů a 108 okresů⁴³.

---

⁴² Mates, P. Matula, M. *Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy*. Praha: Ediční oddělení VŠE, 1998. s. 30.

⁴³ Mates, P. Matula, M. *Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy*. Praha: Ediční oddělení VŠE, 1998. s. 33.

Od roku 1960 nedocházelo k žádným zásadním úpravám fungování veřejné správy. Výjimku tvoří rok 1982, kdy byl zaveden pojem střediskových obcí. V řadě obcí byly zrušeny místní národní výbory. Zůstaly jen v některých obcích, pro něž se od roku 1982 začal používat název střediskové obce. Jejich místní národní výbory vykonávaly rozšířenou působnost, právě pro obce, v nichž byl místní národní výbor zrušen. Toto bylo zavedeno ve snaze zlepšit a zefektivnit výkon veřejné správy. Těchto cílů ale nakonec nebylo dosaženo.

2 Veřejná správa v posledních dvaceti letech

Loni na podzim byla všechna média plná informací o dvacetiletém výročí Sametové revoluce. Byly zde vyzdvihovány činy jednotlivců i skupin, jejichž členové už asi zůstanou anonymními navždy. Vůbec byl celý sklonek roku provázen vzpomínkovými akty na události listopadu 1989 a také na změny, které nám přinesl. Zastávám názor, že dvacetileté výročí je již slušným mezníkem k bilancování. Na pomyslné misce vah je nutné dát pro a proti, která nám uplynulých dvacet let přinesla, je dobré zvážit, jakými změnami celá naše společnost prošla, co získala a k jakým ztrátám také došlo.

2.1 Vývoj po roce 1989

Pokud bychom se měli zabývat ústavními změnami po roce 1989, bylo jich provedeno dvanáct a to jen do doby zániku federace. K zásadní změně ústavního pořádku došlo především po revoluci, kdy bylo nutné přetvořit tento hlavní právní akt na zákon odpovídající nově nabíranému směru. Od 29. března 1990 zde proto byla ústava Československé federativní republiky. Tato ovšem neměla příliš dlouhého trvání, protože byla již 23. dubna 1990 nahrazena ústavou České a Slovenské Federativní republiky. Ústava České a Slovenské Federativní republiky potom platila až do rozpadu federace k 1. lednu 1993.

2.1.1 Reformy 1990 – nutné změny

Vzhledem k událostem, k nimž došlo na konci roku 1989, proběhla celou společností vlna euforie, která byla následně zchlazena potřebami reformovat zavedené pořádky, transformovat nevyhovující formulace a předpisy. Tak jako po rozpadu Rakouska – Uherska vznikla potřeba převést právní normy co nejrychleji do forem vyhovujících nově vzniklému státu a stejně tak jako po únoru 1948 byl právní vývoj směřován jinými proudy a také byly nutné úpravy, které měly vyjadřovat odklon od prvorepublikových ideálů, tak i po revoluci 1989 vznikly požadavky na právní úpravy fungování státu. Počátky nových myšlenek na reformu veřejné správy můžeme sledovat už v roce 1989. Zde začaly vznikat postupně se upevňující základy pro reorganizaci fungování veřejné správy.

Nově nastolená hierarchie ponechala dvouúrovňovou rovinu centrální vlády. To znamenalo, že v rámci ústředních orgánů, zde stále figurovaly jak vláda federální, tak jednotlivé vlády obou federativních republik. Nejsilnějším prvkem nového uspořádání byla snaha o decentralizaci veřejné správy. Prvním krokem v tomto směru bylo zrušení Národních výborů, které byly vnímány jako orgány plně podléhající centrální moci a správě. Při zrušení Národních výborů bylo nutné nastavit nový režim správy a samosprávy v obcích, tedy základních územních jednotkách státu. Zánikem Národních výborů se možnost svobodné samosprávy vrací do rukou obcí.

2.1.2 Federace – spolufungování dvou zemí

Začalo se pracovat na územním rozčlenění státu, kdy bylo nutné především stanovit fungování územní samosprávy. Území bylo pro potřeby veřejné správy rozděleno na obce a okresy. Na stejných stupních, tedy na obecní, či základní a na okresní úrovni probíhala veřejná správa. V rámci samosprávy okresů byly zřízeny místo zaniklých Národních výborů s okresní působností, okresní úřady. Zastávaly zde jak funkci orgánu samosprávy, tak figurovaly i jako orgány státní správy, které měly všeobecnou působnost.

Je nutné mít na paměti, že stále zde ještě byl stát ve formě federace. I proto se začaly objevovat u politických představitelů myšlenky na to, aby bylo obnoveno zemské zřízení. Tyto názory byly nakonec vyslyšeny a v roce 1992 v únoru se k projednání dostalo několik návrhů zákona, které se měly věnovat úpravám zemského zřízení po revoluci. Konkrétně se jednalo o pětici návrhů zákonů, které měly mít za úkol uspořádat zemskou úroveň samosprávního uspořádání území.

Šlo o těchto pět návrhů:

1. návrh na novelizaci zákona o obcích
2. návrh na novelizaci zákona o zemské správě
3. návrh na novelizaci zákona o okresních úřadech
4. návrh na novelizaci zákona o statutárních městech a městech se zvláštním postavením
5. návrh na novelizaci zákona o hlavním městě Praze

I přes zjevné politické snahy realizovat nové zemské zřízení, nakonec vlastně bylo nutné toto úsilí nijak stupňovat. Leden 1993 přinesl rozpad federace na dvě samostatné republiky a celý princip zemského zřízení se tím pádem stal nepotřebný a neopodstatněný.

2.2 Samostatný stát a jeho správa

Asi nejmarkantnější změnou bylo rozdělení republiky k 1. lednu 1993. Tímto aktem zaniká federace a také všechna zřízení, která fungovala pro jednotlivé republiky a podléhala správě federativní. V podstatě zde vznikala požadavek velmi rychlého zpracování fungování vrcholných mocenských orgánů, aby byla zajištěna právní a správní kontinuita státu. Pokud nebereme v potaz období druhé světové války a dobu protektorátu a samostatného Slovenska, nastala po velmi dlouhém časovém údobí situace, kdy byl náš stát opravdu samostatným prvkem na světové scéně. Dosud jsme byli dlouho více či méně významnými členy mnohonárodnostního státu a posléze prvkem federativní země.

2.2.1 První kroky po vzniku samostatné České republiky

Na sklonku roku 1992 se česká a slovenská strana smluvily, že oba národní státy již nebudou déle setrávat ve společném uskupení a k prvnímu lednu 1993 tak vznikají dohodou dva rozdílné a plnohodnotné státy. Jednání o vzniku dvou samotných republik samozřejmě nepřišlo ze dne na den a předcházely mu nejprve požadavky na rozdělení státu, které musely být v hodně právně zanalyzovány a připraveny.

Než tedy došlo k lednovému rozdělení republiky v roce 1993, bylo nutné učinit politické kroky, které by tomuto aktu předcházely a společnost na tuto situaci právně připravily. Tehdejší československá vláda se zavázala, že předloží České národní radě, jakožto orgánu pro Českou republiku v rámci federaci návrh Ústavy České republiky. Návrh byl ve své finální podobě předložen 16. prosince 1992. K návrhu se vyjadřovala také vláda a po změnách které byly v rámci vládního projednávání provedeny, bylo na konec v oblasti veřejné správy asi největší změnou územní rozdělení a to na 17 vyšších územně samosprávných celků.

2.2.2 Následné formování veřejné správy

Vzhledem k politické nestabilitě ale nakonec reforma veřejné správy směřovala odlišnou cestou od představ politických představitelů. Podepsala se na tom i demise koaliční vlády k 30. listopadu 1997. Zřízení regionální samosprávy tedy v původně zamýšleném konceptu, nenašlo nikdy svoji realizační formu.

Následoval nový návrh koncepce veřejné správy, díky kterému byl v roce 1998 rozhodnutím vlády vložen výkon státní správy do rukou vyšších územně samosprávných celků. Kvůli tomu bylo také předtím přijatý v prosinci 1997 ústavní zákon, který deklaroval zřízení čtrnácti vyšších územně samosprávných celků.

Na přelomu let 1999 a 2000 proběhla řada poměrně náročných jednání jak v Poslanecké sněmovně, tak v Senátu České republiky, ale nakonec byla přijata řada zákonů, které jsou v úzké souvislosti s fungováním jak veřejné správy, tak jejích orgánů. Jednalo se např. o tyto právní normy:

- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích
- Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů
- Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze
- Zákon č. 147/2000 Sb., o okresních úřadech

Dá se tedy konstatovat, že začátek roku 2000 byl poměrně bohatý na právní úpravy týkající se více či méně veřejné správy a její organizace.

Na krajích došlo ke změnám, kdy krajská zastupitelstva začala fungovat od 1. ledna 2001. Pro tuto činnost byl nakonec vybrán model jednotného fungování veřejné správy. Tento model nám ukazuje, že se v sobě vlastně zrcadlí činnost samosprávy jak na obecní tak na krajské úrovni. Krajský úřad tedy vykonává samosprávu na stejných principech jako úřad obecní. Kromě výkonu samosprávy se zabývá i činností v rámci přenesené působnosti.

Rok 2001 s sebou přinesl také novelizaci některých poměrně mladých zákonů, tedy zákonů z let 1999 a 2000. Novelizovány byly zákony o hlavním městě Praze, či zákony o obcích a zákony o krajích. Kromě tohoto došlo také ke zrušení některých právních norem. Konkrétně se jednalo o zrušení zákonů, které mluvily o okresních úřadech.

Zrušení zákonů o okresních úřadech v roce 2002 také vyústilo v ukončení druhé fáze reformy veřejné správy, kdy byla ukončena aktivita okresních úřadů. Právě toto lze považovat za jeden z nejdůležitějších mezníků reformy veřejné správy, kdy bylo ustoupeno od třístupňového systému – obec, okres, kraj, k dvoustupňové hierarchii – obec jako základní územně samosprávný celek a kraj jako vyšší územně samosprávný celek.

2.2.3 Následné formování veřejné správy

Kromě úprav na úrovni krajů a zániku okresní úrovně správy se udály změny i v oblasti obcí. Od prvního ledna 2003 se také samotné obce dělí na více úrovní. Tyto jednotlivé druhy obcí se od sebe navzájem liší především tím, na jak velkém podílu přenesené působnosti participují. Novinkou se zda staly obce III. stupně, což jsou obce s rozšířenou působností. Jedná se o obce, které výkon státní správy zajišťují nejen pro sebe sama ale i také pro rozsáhlejší území, které by se dalo charakterizovat jako územní mikroregionu, bráno s jistým nadhledem a jen po územní stránce.

Obecně se dá o obcích s rozšířenou působností mluvit jako o většině měst na našem území. Pokud se jedná o města, která mají počet obyvatel vyšší než 15.000, je dáno prakticky automaticky, že obecní, potažmo městský úřad tohoto města bude brán jako úřad obce s rozšířenou působností. Existují ale také výjimky, kdy do této kategorie obcí III. stupně spadají i menší města či obce. Jedná se především o případy, kdy město sice nesplňuje kritérium počtu obyvatel, ale v dostupné vzdálenosti není jiné město požadované velikosti. Potom se neřeší počet obyvatel jako hlavní kritérium pro rozhodování o obcích s rozšířenou působností, ale rozhodovacím měřítkem je vzdálenost. Za dostupnou vzdálenost je považován interval maximálně do 20 kilometrů.

V rámci veřejné správy, především státní správy, ale ještě není reformní činnost ukončena. Neustále nabývají nové otázky z řad problémů etického, profesionálního či jiného charakteru, které by bylo vhodné vyřešit.

3 Současná tvář veřejné správy

Všechny kroky, které byly během posledních dvaceti let podniknuty, směřovaly k jednomu velkému cíli. Jejich snahou byla reforma veřejné správy, které by zavedla funkční a propracovaný systém, založený na demokratických zásadách, ke kterým začal náš stát inklinovat po roce 1989.

Samozřejmě že stále je co zdokonalovat, ale je důležité mít na paměti, že byl učiněn poměrně velký pokrok ve fungování veřejné správy, která prošla poměrně složitou restrukturalizací a obnovou. I přes mnohé snahy navázat na přervaný demokratický vývoj z první poloviny 20. století, již nebylo možné, všechny návaznosti použít. Přece jen zde chyběla kontinuita asi čtyřiceti let, které nešly jen tak ledabyle přeskočit. Vznikla zde proto nutnost vybudovat novodobý systém veřejné správy, který sice z původních demokratických idejí vycházel, ale musel být zároveň schopný flexibilně reagovat na měnící se požadavky nové doby, která s sebou nepřinášela jen nutnost řízení vlastního státu, ale postupně také začleňování České republiky do nadnárodních uskupení.

3.1 Současné vedení obcí

Nyní bych se zde ráda věnovala především obecnímu zřízení, protože krajské zřízení zrcadlí základní stupeň správy, jen s menšími rozdíly. Na obecním zřízení se také jednotlivé funkce lépe demonstrují, jsou nám všem bližší.

3.1.1 Obec a její zákonná definice

Jak vlastně zákon definuje obec? „*Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Obec vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem.*“⁴⁴. Již v roce 1990 byl vydán ústavní zákon, který zrušil národní výbory. Tím nastal problém jak

---

⁴⁴ Zákon č.128/2000 Sb., o obcích ve znění pozdějších předpisů, §1-2

řídít i ty nejmenší obce, protože až do té byla veškerá správa v rámci obcí pod patronací právě národního výboru⁴⁵. Tento ústavní zákon proto také musel pracovat s novou vizí obecního zřízení, kdy deklaroval separovanou státní správu a samosprávu. Samotná reforma na této úrovni neproběhla jednorázově, byla rozdělena do etap. Zákon o obcích roku 1990 byl mnohokrát novelizován, aby vyhovoval měnícím se nárokům veřejné správy, která byla a je s obcemi těsně spjatá.

Obec můžeme také vnímat jako tři základní prvky:

- společenství občanů – za společenství občanů považujeme při definování obce všechny osoby, které mají na území dané obce trvalý pobyt. V širším pojetí sem lze zahrnout také osoby, které mají k územní obce jiný vztah, který lze právně kvalifikovat. Tímto vztahem jsou myšleni např. podnikatelé s provozovnou na územní obce či vlastníci nemovitostí tamtéž.
- územní celek – zde musíme vycházet z toho, že každá část území našeho státu je součástí nějaké obce. Za územní celek v rámci obce pak považujeme jedno či více katastrálních území.
- právnickou osobu – obec je právnickou osobou vzniklou ze zákona a jako taková nese odpovědnost za své jednání a vystupuje v právních vztazích svým jménem⁴⁶.

3.1.2 Jednotlivé kategorie obcí

I když je to pro laiky někdy poněkud matoucí, jsou podle zákona všechny i obce i města vnímány jako obce, ve smyslu obce jakožto základní územně samosprávný celek. Obec lze z tohoto pohledu dělit na několik skupin – města, statutární města, ostatní obce a hlavní město Praha, které má zvláštní postavení.

Pro všechny tyto obce existují přes jejich kategorizaci společná práva a výsady. Každá obec může mít svůj znak a prapor a stejně tak spadá do její kompetence udělování a také odjímání již uděleného čestného občanství.

---

⁴⁵ Charbuský, M. *Řízení měst v historickém vývoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice. 2000. s. 89.

⁴⁶ Charbuský, M. *Řízení měst v historickém vývoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice. 2000. s. 90.

Hlavní město Praha – jedná se o město s jedinečným postavením v rámci všech obcí. Jeho odlišnost je dána i tím, že jeho postavení je postulováno samostatným zákonem o hlavním městě Praze. Tento zákon mimo jiné uvádí zvláštní postavení Prahy v historickém kontextu, ale i územním postavení. Praha svoji výlučnost mezi obcemi navíc prokazuje i tím, že je sídelním městem většiny ústředních orgánů a stejně tak poskytuje zázemí zastupitelským orgánům jiných zemí.

Statutární města se od ostatních měst liší především v tom, že mají právo uspořádat své vnitřní územně správní členění statutem, odtud také název statutární města⁴⁷. Za statut považujeme obecně závaznou vyhlášku, která se věnuje právně vnitřnímu uspořádání města, které se tak může rozčlenit na jednotlivé městské části nebo obvody.

Za města jsou považovány všechny obce, v nichž působil městský národní výbor v době nabytí účinnosti zákona č. 367/1993 Sb., obecní zákon⁴⁸. Tímto krokem byla poměrně rychle vyřešena kategorizace měst po ukončení činnosti národních výborů. Počet měst tímto ale není konečný, protože i další obce se mohou stát městy. V drtivé většině případů jde o návrh obce, který je projednán v Poslanecké sněmovně. Většinou zde vliv na rozhodnutí o povýšení na město hraje především ekonomická a demografická stránka, s tím, že nelze nepřihlídnout i ke stránce správní.

Městys – je to zvláštní mezistupeň mezi základní obcí a městem, titul městys je obci udělen na její návrh, který projednala vláda, předsedou Poslanecké sněmovny. Z hlediska výkonu veřejné správy je ale tato kategorie opomenutelná a má spíše čestný charakter.

Ostatní obce, míněno obce, které nespádají ani do jedné z předchozích kategorií. Jedná se o všechny ostatní územní jednotky státu, které lze považovat za základní složky České republiky.

3.1.2.1 Svazky obcí

Tady byl stanoven základní náhled na kategorizaci obcí na území České republiky. Pro mnohé malé obce je však velmi výhodným, především po ekonomické stránce, tahem

---

⁴⁷ Seznam statutárních měst – viz příloha č. 3

sdružení obcí do svazku obcí. Každá obec má právo být členem nějakého svazku, toto členství je dobrovolné, není nikde deklarována povinnost být členem takového sdružení. Typickým příkladem pro založení dobrovolného svazku obcí je třeba zřízení a provoz mateřské či základní školy, stejně tak může být důvodem pro založení svazku obcí participace všech na odvozu a likvidaci komunálního odpadu atp. většina svazků obcí je založena smlouvou podle správního práva, kdy se jedná o typ smlouvy koordinační⁴⁹. Svazek obcí je pro malé obce výhodným řešením, protože si sestaví společný rozpočet, podle něhož hospodaří a stanoví si i své orgány. Samozřejmě že všechna opatření orgánů svazku obcí musí být v souladu se zákonem.

Kromě těchto vyloženě účelových svazků mohou být obce také členy Svazu měst a obcí České republiky či se podílet svým členstvím v různých organizacích. Bývají to i např. sdružení měst a obcí se stejným názvem, či spolky sdružující obce různých států⁵⁰. Zvláštním případem sdružování obcí jsou tzv. partnerská města. Těm se dříve říkalo také družební měst a jde v podstatě o partnerství dvou měst, kdy jedno je u nás a jedno je ze zahraničí.

3.1.3 Působnost obcí

Každá obec vykonává na svém území minimálně samostatnou působnost. Je i řada obcí, které prostřednictvím svých obecních úřadů vykonávají jak působnost sama pro sebe, tedy samostatnou, tak působnost přenesenou, tedy delegovaný výkon státní správy.

3.1.3.1 Činnost obce v rámci samostatné působnosti

„Obec v samostatné působnosti až na stanovené výjimky zajišťuje ve svém územním obvodu hospodářský, sociální a kulturní rozvoj, rovněž tak ochranu a zdravého životního prostředí.“⁵¹ V podstatě se dá říci, že obec v rámci samostatné působnosti spravuje sama veškeré své záležitosti. Přitom ale musí samozřejmě vše provádět v mezích zákona. Mezi nejdůležitější kroky v rámci obecní samosprávy patří schvalování návrhů územního rozvoje obce a územního plánování, sestavení rozpočtu obce a také veškeré úkony, které patří

---

⁴⁸ Charbuský, M. *Řízení měst v historickém vývoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice. 2000. s. 90.

⁴⁹ Typ smlouvy v rámci správního práva, kdy jsou si všechny strany smlouvy rovny, může jít i o multilaterální smluvní akt.

⁵⁰ Charbuský, M. *Řízení měst v historickém vývoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice. 2000. s. 92.

⁵¹ Charbuský, M. *Řízení měst v historickém vývoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice. 2000. s. 93.

k uspokojování potřeb občanů obce, jako jsou např. správa a údržba nejrůznějších zařízení a také zřízení institutu obecní popřípadě městské policie (i tato činnost může být vhodně zakomponována do fungování svazku obcí).

V rámci samostatné působnosti je obec také aktivním činitelem v oblasti novotvorby. Sem spadá především pravomoc obce vydávat obecně závazné vyhlášky. Obecně závazná vyhláška je podzákonným právním aktem, který teda musí být se zákony v souladu. Principiálně je každá obecně závazná vyhláška vyhlášena vyvěšením na úřední desce příslušného úřadu. Vyvěšení je dvojí, v současné době je typické fyzické vyvěšení na desku úřadu plus vyvěšení v elektronické podobě, účinnosti nabývá zpravidla patnáctým dnem po vyvěšení. Ze závažných důvodů může vyhláška nabýt účinnosti ve stejný den, kterým je den nabytí platnosti. Kromě toho podléhají všechny vydané obecně závazné vyhlášky kontrole shora. Každý obecní či městský úřad mají zákonnou povinnost zaslat své vyhlášky příslušnému krajskému úřadu, který posuzuje jejich soulad se zákonem. V případě rozporu je krajský úřad oprávněným kontrolním orgánem, který může pozastavit platnost sporné vyhlášky.

Další poměrně významnou činností každé obce v rámci jejího samostatného řízení je také správa jejího majetku. Obec kromě majetku ve svém vlastnictví může disponovat i majetkem jiných osob, ať už se jedná o osoby právnické či jednotlivce. Právě to že obec vlastní nějaký movitý či nemovitý majetek je jedním ze základních kamenů svébytnosti každé obce, protože tím vyznačuje její jistou ekonomickou nezávislost. Každá obec by měla se svým majetkem disponovat tak, aby se nedostala do finančních obtíží a aby právě budovala svoji ekonomickou identitu. Samozřejmě, že existují příklady obcí s ne příliš vhodným hospodařením a v rámci současné ekonomické krize se již také objevily obce silně zadlužené či obce, jejichž majetek podléhá exekučnímu řízení. Jedná se o malé obce v regionech, které se se stávající nepříznivou situací v rámci světové ekonomiky potýkají nejvíce.

V gesci samostatné působnosti obcí je také vyhlašování místního referenda. Nejtypičtějším příkladem pro vyhlášení místního referenda jsou řešení otázky související s názvem obce, či problematika spojení dvou obcí, nebo naopak oddělení třeba části obce od jiné^{52,53}. Návrh na konání referenda může podat kterýkoliv občan obce, v níž se má

---

⁵² Charbuský, M. *Řízení měst v historickém vývoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice. 2000. s. 94.

⁵³ Příkladem je třeba oddělení místní části Držovice od města Prostějova

referendum konat a tato obec také následně nese náklady na jeho konání v případě, že je referendum vyhlášeno. Principiálně je referendum založeno na stejných pravidlech jako konání komunálních voleb, pouze se tím rozdílem, že se občané k danému dotazu vyjadřují buď souhlasem, nebo nesouhlasem.

3.1.3.2 Činnost obce v rámci přenesené působnosti

Co je vlastně ona přenesená působnost. Pro občana je někdy složité toto od sebe oddělit, protože z jeho pohledu jdou na stejný úřad. Ovšem úřady obcí s rozšířenou působností, které tuto přenesenou působnost vykonávají, jsou činiteli jak v samostatné tak v přenesené působnosti. Záleží na tom, s kterým orgánem obecního potažmo městského úřadu má občan co do činění.

Přenesená působnost je vlastně delegování státní správy na úřady základních územně samosprávných celků. Dochází zde k decentralizaci či rozmělnění státní správy. Decentralizace umožňuje vzniknout hierarchicky uspořádané síti správních orgánů, jejichž hlavním pozitivem je dostupnost obyvatelům i ve vzdálenějších koutech republiky. Obecní nebo městský úřad zde hraje roli prvoinstančního orgánu, na který se lze obrátit a až následné rozpory je třeba řešit prostřednictvím úřadu krajského.

V rámci přenesené působnosti jsou řešeny otázky z oblasti státní správy, jako jsou agenda školství, kultury, energetiky, vnitřní správy, úseku obrany státu, oblasti silničního a dopravního hospodaření⁵⁴.

3.1.4 Orgány obce

Samozřejmě že každá obec ať v rámci samosprávy nebo státní správy vždy potřebuje orgány, jejichž prostřednictvím tyto správní úkoly vykonává. V každé obci tak úřaduje obecní zastupitelstvo, rada obce, starosta, komise a výbory a také zde figuruje obecní úřad, který často bývá pojmově zaměňován jako pojem nadřazený všem výše jmenovaným orgánům.

---

⁵⁴ Charbuský, M. *Řízení měst v historickém vývoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice. 2000. s. 95.

Jako příklad uvádím fungování obecních orgánů v městské části Brno- Medlánky⁵⁵. Jedná se o městskou část, kde bydlím, a i proto je pro mě jednání zdejších orgánů důležité.

3.1.4.1 Obecní zastupitelstvo a jeho činnost

Obecní zastupitelstvo je volený orgán, který zasedá jak v úřadech obcí, tak ve městech a v úřadech městských částí. Počet zastupitelů je úměrný počtu obyvatel dané obce, kdy je stanoven podle počtu obyvatel minimální i maximální počet zastupitelů. Funkční období každého zastupitele je čtyřleté, kdy funkce se ujímá složením slibu a tato trvá do dne uplynutí volebního období.

Zastupitelstvo MČ Brno - Medlánky je orgánem městské části Brno - Medlánky v oblasti samostatné působnosti. Zastupitelstvo má v současné době 15 členů, z toho trvale uvolněnými členy jsou starostka a místostarosta. Zastupitelstvo z řad svých členů volí starostu, místostarostu a členy rady. Zasedá dle schváleného plánu, ale minimálně 1x za 3 měsíce. Zasedání je zpravidla svoláváno a řízeno starostkou či jejím zástupcem. Zastupitelstvo je usnášeníschopné, pokud je přítomna nadpoloviční většina. Pravomoci zastupitelstva jsou dány platnými právními předpisy⁵⁶.

Zastupitelstvu MČ Brno - Medlánky dále přísluší v souladu s §§ 85 a 133 zákona o obcích a přísl. ustanovením statutu města Brna rozhodovat o majetkoprávních úkonech, vztahujících se k majetku, jehož správa je svěřena MČ Brno – Medlánky.

3.1.4.2 Činnost rady obce

Rada městské části je jejím výkonným orgánem v rámci samostatné působnosti. Rada je volena z řad zastupitelstva a jejími členy jsou starostka, místostarosta a další radní. V případě Medlánek jde o pětičlenný orgán. Na rozdíl od zastupitelstva se rada schází podle potřeby a neveřejně, k jednání však může další osobu přizvat.

---

⁵⁵ Stručný historický přehled o vývoji obce a později městské části Medlánky viz příloha č. 4

⁵⁶ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, a vyhl. statutárního města Brna č. 20/2001 ve znění vyhlášky č. 4/2003, Statutem města Brna

Radě přísluší příprava návrhů, které se mají projednávat na zastupitelstvu. Do její gesce také spadá také zabezpečení hospodaření městské části podle schváleného rozpočtu a provádění rozpočtových opatření. Pravomocí rady je zřizování a rušení komisí, včetně jmenování a odvolávání jejich předsedů a členů. Do kompetencí rady spadá také agenda přijímání a vyřizování petic a stížností.

3.1.4.3 Starosta a výkon jeho funkce

V čele Medlánek stojí starostka. Byla řádně zvolena z řad zastupitelstva pro období 2006 – 2010. Starostka zastupuje městskou část navenek a za výkon své funkce odpovídá zastupitelstvu. Ona je zodpovědná za včasné objednání přezkoumání hospodaření MČ za uplynulý kalendářní rok a také na ní závisí informování občanů o činnosti MČ. Starostka rozhoduje o záležitostech samostatné působnosti MČ Brno - Medlánky svěřených jí Radou MČ Brno - Medlánky. Starostka má také pravomoci.

Starostka v přenesené působnosti zajišťuje připravenost městské části na řešení krizových situací a v době krizového stavu plní řadu povinností.

Místostarosta zastupuje starostku v době její nepřítomnosti nebo také v době, kdy starosta nevykonává svou funkci. Stejně jako starostka i místostarosta je volen zastupitelstvem, kterému je za svoji činnost odpovědný. Spolu se starostou podepisuje právní předpisy MČ, zápisy z jednání rady a zastupitelstva a vykonává další úkoly, kterými je pověřen v rámci organizačního řádu.

3.1.4.4 Komise a výbory – poradní orgány

Zastupitelstvo MČ Brno - Medlánky zřídilo, v souladu s § 117 zák. č. 128/2000, o obcích, jako své iniciativní a poradní orgány dva výbory – kontrolní a finanční, což jsou výbory ustanovené povinně ze zákona. Volí jejich předsedy a další členy a odvolává je z funkce. Výbory jsou ze své činnosti zodpovědné Zastupitelstvu, kterému předkládají své náměty a stanoviska. Jak finanční tak kontrolní výbor musí mít 3 až 5 členů, ale vždy lichý počet a jeho členy nemohou být starostka, místostarosta, tajemnice ÚMČ Brno – Medlánky ani osoby, zabezpečující rozpočtové a účetní práce ÚMČ Brno – Medlánky.

Finanční výbor:

- provádí kontrolu hospodaření s majetkem a finančními prostředky
- plní další úkoly z pověření Zastupitelstva

Kontrolní výbor:

- kontrola plnění usnesení zastupitelstva a rady
- kontrola dodržování právních předpisů ostatními výbory a úřadem MČ
- plní další úkoly z pověření Zastupitelstva

Komise jsou zřizovány Radou MČ, jedná se o poradní a iniciativní orgány Rady MČ, která má pravomoc je zřídit či zrušit, řídit a kontrolovat jejich činnost, dostává od komisí podněty, návrhy a připomínky.

V Medlánkách jsou zřízeny v současnosti tyto komise:

- komise dopravy, bezpečnosti a pořádku
- komise školství a kultury
- komise majetková, investiční a bytová
- sbor pro občanské záležitosti
- komise pro sport a práci s mládeží
- komise výstavby
- komise životního prostředí

4 Pohled pracovníků veřejné správy

V rámci vícefaktorového pohledu na vývoj veřejné správy je nyní vhodné uvést výzkumnou metodu rozhovoru, která byla použita při výzkumu názorů pracovníků ve veřejné správě.

4.1 Teorie rozhovoru

V první řadě bylo nutné zjistit jakým způsobem rozhovory vést. Jedná se o metodu, která je postavená na přímém kontaktu tazatele a dotazovaného. Prvořadým krokem je především navázání kontaktu s respondentem, kdy je nutné pracovat s takovými faktory jako je věk dotazovaného a tímto směrem formulovat rozhovor.

Zvolila jsem formu rozhovoru individuálního, kdy jsem vedla rozhovor s každým respondentem zvlášť. Přišlo mi vhodnější použít také formu zjevného rozhovoru, kdy byla dotazovaná osoba předem seznámena s tím, že bude dotazována, proč a za jakým účelem. Stejně tak byla seznámena s tím, že se z rozhovoru bude pořizovat záznam a požádala jsem ji o její souhlas.

Než začne samotné dotazování, musím se předem připravit na všechny fáze rozhovoru. Je nutné dodržet všechny etapy typické pro metodu rozhovoru.

První fází je etapa příprav. Zde si musím zajistit vedení rozhovoru po obsahové a stránce. To znamená důsledné vypracování otázek, vzhledem k tomu, že se hodlám zabývat rozhovorem standardizovaným. Stejně tak je důležité zvolit zde vhodné prostředí, ve kterém bude rozhovor probíhat. Volba místa hraje poměrně důležitou roli, protože by mělo jít o klidné prostředí, které nebude rozptylovat respondentovu pozornost a zároveň nebude působit rušivými prvky na tazatele.

Druhou etapou je vedení vlastního rozhovoru. V tomto případě podle předem stanoveného schématu a struktury. I když se to zdá jako poměrně jednoduché, je vhodné vedený rozhovor také otázkou cviku, zkušeností a taktu tazatele. Je ale dobrým krokem začít od jednoduchých či obecných otázek směrem k těm složitějším nebo konkrétnějším dotazům.

Jde asi o mentálně nejnáročnější část celé metody. Je zde nutná také velká dávka trpělivosti a zároveň schopnost zůstat ve střehu a pohotově reagovat na načekané odpovědi. Během rozhovoru je také nutné vést si poznámky, které by neměly být příliš časově náročné, aby nenarušily kontinuitu rozhovoru. Přitom by ale určitý druh záznamu měl být veden, protože jen paměť není schopná postihnout všechny detaily.

Vedení záznamů nás také dovede ke třetí fázi rozhovoru, což je zpracování získaných údajů. Sem se promítnou všechny zjištěné informace, tazatel je může utřídit, projít své poznatky a vyvodit závěry.

4.2 Příprava vlastního rozhovoru

V první řadě jsme si zvolila své respondenty. Vybrala jsem si dva pracovníky ve veřejné správě. Kritériem zde byl věk, ale v souvislosti s věkem také doba působení v nějaké instituci veřejné správy. Rozhodla jsem se podrobit stejné sadě dotazů člověka, který stojí v správní činnosti na počátku své kariéry a na druhé straně člověka, který již většinu svého ekonomicky aktivního života v úřadě strávil.

Dalším krokem v mé přípravě byla volba místa. Nakonec jsme se s respondenty shodli, že využijeme možnost zůstat v kanceláři po skončení úředních hodin. Nechtěla jsem být rušena vnějšími vlivy, kdybychom se vydali někam ven.

Následovala alespoň pro mě asi nejnáročnější část – vhodně sestavit strukturu otázek. Ty jsem se rozhodla volit nejprve v obecné rovině, abych navázal bližší kontakt s dotazovaným. Následně jsem přešla ke konkrétnějším dotazům, které jsem zaměřila především na aktuální problémy či změny ve veřejné správě.

Po absolvování obou rozhovorů jsem si provedla záznamy, kterým je věnovaná následující podkapitola.

4.3 Výstupy z rozhovorů

Byly vedeny dva rozhovory s pracovníky, konkrétně pracovníci ve veřejné správě. Každá z nich zde působí jinak dlouho. Po rozhovoru byly poznámky zpracovány do textů v ich-formě odpovědí na jednotlivé otázky.

Během rozhovorů jsem si vedla poznámky, vyznačovala názory respondentů. Vzhledem k tomu, že se s oběma pracovníky znám již delší dobu byl rozhovor veden i přes strukturalizaci v příjemném duchu.

Jednalo se o dva lidi v rozdílném věku a především s rozdílnými zkušenostmi v rámci výkonu veřejné správy. Byly zde patrné prvky mladého nadšení a také dlouholeté zkušenosti. Podle mého očekávání se ale oba respondenti shodovali v názorech na nejnovější změny ve veřejné správě. Stejným způsobem tedy vnímají především nově ustanovené instituty, které mají usnadnit výkon veřejné správy. Zatím je však vnímán pozitivně spíše vůči adresátovi veřejné správy. Pracovníci ve veřejné správě se spíše kloní k názoru, že tyto prvky přišly sice s dobrým záměrem, ale jejich načasování nebylo vhodné, nebo se jednalo o některé nedomyšlené části, na což poukázalo právě až zavedení do provozu, což samozřejmě pracovníkům komplikuje jejich činnost.

Nakonec jsem své poznámky zpracovala do písemné podoby, aby byly přehledné pro další čtení a zpracování⁵⁷.

---

⁵⁷ Oba protokoly viz. Příloha č. 5

Závěr

Jak bylo demonstrováno, veřejná správa prošla během časů velkými změnami v rámci svého fungování, ať již mluvíme o veřejné správě v podobě, jak ji vnímáme dnes, nebo o institucích, které formy správy věcí veřejných předcházely. Dosáhla jsem poznatků, o nichž jsme předpokládala, že budou naplněny. Ověřila jsem si, že opravdu vývoj institucí veřejné správy nebyl lineární, ale že se jednalo o různá období útlumu nebo naopak byly etapy plné změn, někdy i návrhů změn, které nakonec nebyly realizovány.

Správa jako taková doznala změn především v tom smyslu, že se přetransformovala ze správní činnosti, jejímž posláním byla správa celého státu ovšem za účelem uspokojování potřeb jednotlivce – tedy panovníka, popřípadě několika vyvolených osob. Postupně se správní činnost dostávala do rukou i nižších stavů a rozvíjel se tak aparát, který by se dnešními slovy dal nazvat jako aparát veřejné správy. Postupně tak přešla až opravdu ke správě věcí veřejných, která je vykonávána ve prospěch společnosti.

Stejně jako celek veřejné správy, doznaly mnoha změn také instituce veřejné správy, její jednotlivé orgány. Zatímco nejdříve šlo pouze o orgány, které bychom z dnešního pohledu nazvali jako orgány státní správy – vykonávaly činnosti, které měly za své především správu země ke spokojenosti panovníka, postupem času přecházela část výkonu státní moci i do rukou více či méně samosprávných orgánů. V řadě případů se také často měnil názvy orgánů, přičemž náplň jejich činnosti zůstávala prakticky netknutá.

Kromě změn v rámci náplně výkonu funkcí jednotlivých orgánů se během času měnily také geografické podmínky pro výkon veřejné správy, na což muselo reagovat rozčlenění a také počet správních úřadů. Tímto docházelo k přeskupování kompetencí výkonu veřejné správy v rámci různých úrovní institucí veřejné správy.

Porovnat mezi sebou jednotlivé etapy vývoje institucí veřejné správy lze pomocí odborné literatury a dobových pramenů. Nejzajímavější pro nás ale je pohled do hloubky za posledních asi 20 let, kdy již můžeme reflektovat názory lidí, kteří tuto dobu v úřadech pracují, případně je vnímají z pozice adresátů veřejné správy.

Podle realizovaného rozhovoru se dá konstatovat, že lidé, kteří již zažili několik let ve veřejné správě, ji vnímají někdy poněkud rozporuplně. Díky především progresivnímu vývoji technologií jsou úřady až zahlceny technikou, ovšem již se nehledí na to, aby zde byli také dostatečně technicky gramotní pracovníci. Často jde totiž u dalšího vzdělávání pracovníků veřejné správy pouze o zvyšování profesní kvalifikace, ale není již brán ohled na jejich schopnosti v rámci technologií, se kterými by měli denně pracovat. Tento vývoj je samozřejmě sám o sobě vítán, ale lidé v institucích veřejné správy by na něj měli být připraveni a měli by být tím pádem schopni flexibilně reagovat.

Poměrně převratnou novinkou v činnostech orgánů veřejné správy je příchod datových schránek, který však nelze zatím příliš hodnotit. Projekt sám o sobě je na začátku, byl však bohužel doprovázen poměrně problematickým startem, což samozřejmě vnímají i pracovníci veřejné správy. Jak jsem předpokládala, zde se pracovníci ve svých názorech i přes rozdílnou míru zkušeností shodli.

Lze konstatovat, že veřejná správa především v posledních dvaceti letech urazila poměrně velkou cestu. Mnoho inovací, které prodělala, jsou přínosné, především pro adresáty veřejné správy, kteří podle toho také jednají s institucemi veřejné správy. Další úpravy by se měly zaměřit především na zdokonalování těchto novinek, ale zároveň také prohlubování možností a znalostí pracovníků veřejné správy. Protože pokud tito nebudou dostatečně vybaveni, nemůžeme od nich očekávat adekvátní pomoc při jednání s institucemi, pro které pracují.

Použitá literatura a prameny:

- BĚLINA, P. Velké dějiny zemí koruny české. 1. vyd. Praha: Paseka, 2001. 766 s. ISBN 80-185-384-4.
- BĚLINA, P. Dějiny zemí koruny české II., Od nástupu osvětlenství po naši dobu. 9. vyd. Praha: Litomyšl: Paseka, 2003. 328 s. ISBN 80-7185-606-1.
- BROŽ, Václav. Československá federace. [Sv.] 1., Státní moc a správa. 1. vyd. Praha: Československá tisková kancelář, 1970. 100 s.
- BRŮNA, Miroslav. Veřejná správa : (se zaměřením na obce a kraje). 2. vyd. Praha : Institut pro místní správu, 2006. 87 s. ISBN: 80-86976-09-2.
- GRÓNSKÝ, Ján. HŘEBEJK, Jiří. Dokumenty k ústavnímu vývoji Československa I. (1918 – 1945). 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997. 244 s. ISBN 80-7184-458-6.
- CHARBUSKÝ, Miloš. Řízení měst v historickém vývoji. 2. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2000. 114 s. ISBN 80-7194-202-2.
- CHARBUSKÝ, Miloš. Veřejná správa – správa měst a obcí. 2. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007. 86 s. ISBN 978-80-7395-020-0.
- LACINA, Karel. Vývoj české veřejné správy. Kunovice : Evropský polytechnický institut, 2005. 36 s. ISBN: 80-7314-091-8
- MALÝ, Karel. České právo v minulosti. 1. vyd. Praha:ORAC, 1995. 269 s. ISBN 80-85903-01-6.
- MALÝ, Karel. Dějiny českého a československého práva do roku 1945. 2. upr. vyd. Praha:Linde, 1999. 572 s. ISBN 80-7201-167-7.
- MALÝ, Karel. Vývoj české ústavnosti v letech 1618 - 1918. 1. vyd. Praha:Karolinum, 2006. 1001 s. ISBN 80-246-1209-7.
- MATES, Pavel. MATULA, Miloš. Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy. 2. vyd. Praha: Ediční oddělení VŠE Praha, 1998. 105 s. ISBN 80-7079-753-3.
- SCHELLE, Karel. Československé dějiny státu a práva v dokumentech. Díl 6, Období nesvobody (1939 - 1945). 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1993. 285 s. ISBN: 80-210-0746-X.
- SCHELLE, Karel. a kol. Dějiny české veřejné správy. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 314 s. ISBN: 978-80-7380-203-5
- SCHELLE, Karel. Kapitoly z dějin státní správy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1992. s. 165. ISBN: 80-210-0493-2 (brož.).

SCHELLE, Karel. Organizace československého státu v meziválečném období (1918-1938). 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 470 s. ISBN: 80-86861-92-9.

SCHELLE, Karel. Vývoj správy v předválečném Československu I. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1991. 244 s. ISBN 80-210-0314-6.

SCHELLE, Karel. Vývoj správy v předválečném Československu II. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1991. 263 s. ISBN 80-210-0333-2.

VOJÁČEK, Ladislav. SCHELLE, Karel. KNOLL, Vilém. České právní dějiny. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 684 s. ISBN: 978-80-7380-127-4.

Zákon č. 76/1919 Sb., změna a doplnění obecních zřízení a městských statutů. Dostupný online na URL

<http://www.portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_l=76/1919&PC_8411_pi=0&PC_8411_ps=50&>

Zákon č. 128/2000 Sb., obecní zřízení ve znění pozdějších předpisů. Dostupný online na URL
<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=128%2F2000&number2=&name=&text=>

Zákon č. 129/2000 Sb., krajské zřízení ve znění pozdějších předpisů. Dostupný online na URL

<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=129%2F2000&number2=&name=&text=>

Zákon č. 130/2000 Sb. o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů. Dostupný online na URL

<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=130%2F2000&number2=&name=&text=>

Zákon č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze. Dostupný online na URL

<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=131%2F2000&number2=&name=&text=>

Vyhláška města Brna č. 20/2001. Dostupná online na URL

<http://www.dokumenty.brno.cz/main/dokumenty/text.php?pla=vse&cislo=897&cislo1=&soubor=/main/dokumenty/vyhlasiky/20011106-vyh20_2001.htm >

Vyhláška města Brna č. 4/2003. Dostupná online na URL

<http://www.dokumenty.brno.cz/main/dokumenty/text.php?pla=vse&cislo=1141&cislo1=897&soubor=/main/dokumenty/vyhlasiky/20030301-vyh4_2003.htm >

Seznam příloh

PŘÍLOHA Č. 1

Královská města ve 14. a 15. Století

Královská města před rokem 1618

PŘÍLOHA Č. 2

Mapa Československa po mnichovské dohodě a vídeňské arbitráži

PŘÍLOHA Č. 3

Seznam statutárních měst – současný stav

PŘÍLOHA Č. 4

Stručná historie a popis městské části Brno-Medlánky

PŘÍLOHA Č. 5

Záznamy vedených rozhovorů s pracovníky ve veřejné správě

PŘÍLOHA Č. 1

Královská města v 14. a 15. století:

Beroun, Brno, Bruntál, Čáslav, České Budějovice, Domažlice, Dvůr Králové, Hradec Králové, Hlubčice (nyní v Polsku), Cheb, Chrudim, Ivančice, Jaroměř, Jemnice, Jihlava, Jevíčko, Kadaň, Kladsko (nyní v Polsku), Klatovy, Karlovy Vary, Kolín, Krmov, Kutná Hora, Litoměřice, Litovel, Locket, Louny, Malá Strana, (dnešní součást Prahy), Mělník, Most, Nové Město pražské, Nymburk, Olomouc, Opava, Ostrov nad Ohří, Píma (nyní v Německu), Písek, Plzeň, Pohořelice, Polička, Přerov, Slané, Staré Město pražské, Stříbro, Sušice, Tachov, Trutnov, Uherské Hradiště, Uherský Brod, Uničov, Ústí nad Labem, Vodňany, Vysoké Mýto, Znojmo, Žatec, Žitava (nyní v Německu).

/Dvůr Králové = věnné město/

Královská města před rokem 1618:

Beroun, Brno, Čáslav, České Budějovice, Český Brod, Domažlice, Dvůr Králové, Hradčany (dnešní součást Prahy), Hradec Králové, Cheb, Chrudim, Jaroměř, Jihlava, Kadaň, Karlovy Vary, Kladsko (nyní v Polsku), Klatovy, Kolín, Kouřim, Kutná Hora, Kyjov, Litoměřice, Locket, Louny, Malá Strana (dnešní součást Prahy), Mělník, Mladá Boleslav, Nový Bydžov, Nové Město pražské, Nymburk, Olomouc, Opava, Ostrov nad Ohří, Pelhřimov, Písek, Plzeň, Polička, Prachatice, Rakovník, Rokycany, Slané, Staré Město pražské, Stříbro, Sušice, Tábor, Tachov, Trutnov, Týn nad Vltavou, Uherské Hradiště, Uničov, Ústí nad Labem, Vodňany, Vysoké Mýto, Znojmo, Žatec, Žitava (nyní v Německu).

(Dvůr Králové věnné město)

PŘÍLOHA Č. 2

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:%C4%8Ceskoslovenska_1939-CZ.SVG

PŘÍLOHA Č. 3

Seznam statutárních měst

Statutární města od 24. listopadu 1990

- [Brno](#)
- [České Budějovice](#)
- [Havířov](#)
- [Hradec Králové](#)
- [Karlovy Vary](#)
- [Liberec](#)
- [Olomouc](#)
- [Opava](#)
- [Ostrava](#)
- [Pardubice](#)
- [Plzeň](#)
- [Praha \(de facto\)](#)
- [Ústí nad Labem](#)
- [Zlín](#)

Statutární města od 12. listopadu 2000

- [Jihlava](#)
- [Kladno](#)
- [Most](#)

Statutární města od 1. ledna 2003

- [Karviná](#)
- [Mladá Boleslav](#)
- [Teplice](#)

Statutární města od 1. července 2006

- [Děčín](#)
- [Frýdek-Místek](#)

- [Chomutov](#)

- [Přerov](#)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Statut%C3%A1rn%C3%AD_m%C4%9Bsto#Seznam_statut.C3.A1rn.C3.ADch_m.C4.9Bst

PŘÍLOHA Č. 4

„Geografické podmínky

Bývalá vesnice a od roku 1990 samostatná městská část města Brna Medlánky se rozkládá v údolí mezi Medláneckými kopci a Řečkoviciemi, které klesá od Řečkovic k centru Medlánek dosti prudce a mírně se svažuje k severní části Králova Pole.

Západní část katastru Medlánek stoupá do zalesněných vrchů až k hranicím města Brna (vrch Bosně na jižním okraji Přírodního parku Baba).

Území Medlánek sousedí s dalšími městskými částmi města Brna - s k. ú. Komín, Královo Pole, Řečkovice a Mokrá Hora. Severozápadní část území sousedí s obcí Jinačovice (okres Brno - venkov).

Medlánekami neprochází žádná významná komunikace - hlavní tepnou je obchvatná komunikace vedoucí z Králova Pole do Řečkovic.

Značná část katastru je nezastavěná, severozápadní oblast je zalesněná, prostoupená početnou chatovou a zahrádkářskou oblastí. Na katastru Medlánek se nachází velké množství chráněných krajinných prvků a zajímavých přírodních útvarů, které jsou hostiteli mnoha druhů vzácné fauny a flóry.

Demografické podmínky

Z posledního sčítání lidí, domů a bytů v roce 2001 vyplývá, že počet osob s trvalým pobytem v Medláncích činí 3.153, z toho 1.497 mužů a 1.666 žen. 2.082 osob se přihlásilo k české národnosti, 947 osob k národnosti moravské, 60 osob k národnosti slovenské.

Co se týče věkové struktury, 162 dětí je v předškolním věku (z toho 84 holčiček a 78 chlapečků), 371 dětí je ve školním věku. Celkem 1.250 osob je mladších 30 let, 473 osob je ve věkové kategorii 30 - 39 let, 474 osob je v kategorii čtyřicátníků, 478 osob se nachází mezi 50 - 59 lety, 252 osob mezi 60 - 69 lety, 174 osob mezi 70 - 79 lety, 28 osob je starších 85 let.

Co se týče ekonomické aktivity, 68 % tvoří občané v produktivním věku, ekonomicky aktivních je 54,3 % - z toho 47,7 % zaměstnaných, 3,2 % nezaměstnaných. Nejvíce obyvatel má úplné střední vzdělání s maturitou (30,5 %), 25,3 % obyvatel je vyučeno nebo má střední odborné vzdělání bez maturity, 24,4 % vzdělání vysokoškolské, 13,3 % vzdělání základní a 5,6 % vzdělání vyšší odborné a nástavbové.

Více informací: Medlánky v číslech.

Medlánky prochází bouřlivým rozvojem. Realizuje se výstavba obytného souboru V újezdech, připravuje se výstavba obytného souboru Pod hrázkou a Technologického parku. V druhé polovině roku 2003 se obydluje vesnička SOS. Během několika let by proto počet obyvatel městské části mohl být až dvojnásobný.

Historie

Počátky osídlení

K jihu otevřený katastr Medlánek s hojností sprašových půd tvoří – jak dotvrzují archeologové – součást odedávna osídlené oblasti jižní Moravy. Svědčí o tom četnost nálezů v medlánecké cihelně, zejména v roce 1905 objevená sídlištní jáma se zdobenými zchovalými zvoncovými poháry stejnojmenné kultury (2000 l. př. n. l.) a v letech 1935 – 1937 nalezené pohřebiště s hroby typických „skřenců“ doby bronzové – kultury unětické (1900 – 1700 př. n. l.).

Také archeologický ústav ČSAV při průzkumu v roce 1954 a následně plánovaném záchranném výzkumu v r. 1964 a 1984 na staveništích Meopty a Výzkumného ústavu energetického odkryl desítky základů kůlových domů a jámových sídlištních objektů s obilnými sklípky kultury velatické (1250 – 1000 př. n. l.) a podolské (1000 – 700 př. n. l.) a doby železné – kultury horákovské (700 – 400 př. n. l.).

Jednu odkrytou sídlištní jámu – obilnici se starobyloou keramikou – kladou archeologové do 8. stol. a dalších bezmála 70 – z toho 8 obytných kůlových, s kamennými pecemi v rohu – do 9. stol., tj. období vzniku a rozmachu Velké Moravy.

Stopy keltského osídlení Germánů (400 př. n. l. – 400 n. l.) a z doby stěhování národů zde nebyly nalezeny.

Dějiny následných století, která zatím nejsou sídlištními ani hrobovými nálezy dokumentována, nám ponechávají právo usuzovat, že v té době zde usídlené společenství se dotvářelo v osadu či ves přemyslovského státu – majetek panovníka, jak stroze informují historické prameny.

V této době, jak se domníváme, vznikl také název obce. Obec v této době žila plně v souladu s přírodou a podle pomalu tekoucího potoka si zřejmě vzala za základ slovanské jméno MEDL (pomalý) a dotvořila jej do tvaru MEDLANY (latinsky prokazatelně MEDLAN).

Středověká historie

Prvním dochovaným písemným dokladem, prokazujícím existenci naší obce v této době, je listina krále Václava I. ze 14. srpna 1237, kterou Medlánky, zničené jeho vlastním válečným tažením a doposud patřící škole sv. Petra v Brně, směňuje za svůj nepoškozený majetek v Bosonohách.

Po roce 1237 historické prameny znovu o naší obci na více než 100 let mlčí. Teprve v letech 1344 – 1380 se připomínají jako vlastníci brněnští měšťané.

Od roku 1381 do 1489 vlastní Medlánky vladkové Medlanští z Medlan.

Od roku 1489 do 1559 pak pánové z Pernštejna – toto 70 let trvající vlastnictví je pro Medlánky významné rokem 1532, kdy tehdejší majitel Jan z Pernštejna (byl tehdy Zemským hejtmanem Markrabství moravského) osvobodil medlánecké poddané od roboty – tato výsada trvala zhruba 100 let a byla zrušena v době pobělohorské;

Od roku 1559 do 1588 vlastnil Medlánky Petr Sádovský ze Sloupna, který je odkoupil od Pernštejnů, spolu s panstvím sokolnickým;

Roku 1588 se novým majitelem Medlánek za 22 tisíc zlatých stal Hendrych Pfefferkorn z Ottopachu. Dlouho se však ze svého majetku netěšil, neboť vzápětí zemřel. Zadlužení potomci prodali v roce 1590 Medlánky panu Jindřichu mladšímu, Půkrabímu z Donína. I zde však vlastnictví netrvalo dlouho a roku 1596 se Medlánky stávají majetkem Bohuslava Bořity z Budče.

V pobělohorské době, roku 1622, prodává Medlánky pan Bohuslav Bořita z Budče paní Alžbětě Pergarce z Pergu, rozené Kummerové, v jejímž vlastnictví jsou Medlánky až do roku 1650. V těchto letech na krátkou dobu drží Medlánky Zikmund Ferdinand Sak z Bohuňovic. Tento se zadlužil a již roku 1650 Medlánky prodává a tak se znovu ocitají v držení rodu Pergů. Paní Alžběta odkázala však tento majetek své dceři Prisce, která tou dobou byla provdána za hraběte z Magni. František Magnis dělal v období 30-tileté války poměrně rychlou kariéru. Nejdříve byl rytířem, svobodným pánem, pak hrabětem. Na Moravě zastával úřad Nejvyššího podkomořího, roku 1640 byl jmenován Správcem země a od roku 1649 byl Zemským sudím. Roku 1652 umírá.

Po jeho smrti založila bezdětná vdova Jana Františka Prisca z Magni roku 1654 Nadaci Marie Školské (tzv. Mariaschul) pro výchovu mladých šlechticů a měšťanských dcer. Testamentem z 29. ledna 1654 této nadaci odkázala nejen 60 tisíc rýnských zlatých, četné šperky a klenoty, ale i dům na rohu Koblížné ulice č. 3, dvě zahrady a svůj statek Medlánky. A tak se stala nadace pro naše předky i pozemkovou vrchností.

Podle přání paní hraběnky se staly vrchními ředitelkami nadace vždy císařovny. Ony jmenovaly vedoucí nadace – byly jimi dámy ze šlechtických rodů – svobodné paní hraběnky.

Novodobá historie

Počátkem 19. stol. byla nadace přeměněna na Světský zaopatřovací ústav šlechticů a v průběhu století doznala řadu změn. Od roku 1880 užívala titulu C. k. nadace šlechticů (C. k. Adelige Stiftung). Poté se v roce 1913 změnil statut nadace a tato dostala nový název Adelige Stiftung Maria Schul, v roce 1918 pak, nesprávným překladem, název Dámský nadační ústav Marie Školské.

Majetkově přetrvala nadace do roku 1947/1949, kdy majetek, v rámci pozemkové reformy, převzalo Ministerstvo zemědělství ČSR a oprávněným byl z nadace vyplácen sociální důchod.

V nastalém období kolektivizace zemědělství bylo v Medláncích v roce 1951 ustaveno Jednotné zemědělské družstvo. Zprvu je tvořili bezzemci a kovozezemělci. Později vstoupili i s majetkem rolníci, které k tomu donutila hospodářská úprava půdního fondu a nemožnost samostatně hospodařit.

JZD v Medláncích prosperovalo až do roku 1975, kdy se sloučilo s JZD Komín a v obci zůstal pouze pobočný závod s ubývající rentabilitou výroby zeleniny a květinářství, končící do ztracena. Zůstaly po něm chátrající a nevyužitě budovy někdejšího statku s přilehlými pozemky, kde v současné době probíhá rekonstrukce areálu a nová výstavba.

K rozsáhlé změně v Medláncích došlo po roce 1968, kdy díky iniciativě několika mladých nadšenců (bratři Hlaváčové, Ing. Sedlák, paní Pokorná a další) zde vzniklo sídliště Jabloňová. Po jeho dostavbě (návrh Ing. arch. Fuchse a Ing. arch. Rozehnal) se počet obyvatel v obci téměř ztrojnásobil. “

<http://www.eurady.cz/medlanky/?==AAA0TQSS85h04dOjbp6>

PŘÍLOHA Č. 5

Rozhovory s pracovníky veřejné správy

1. Jak dlouho pracujete ve veřejné správě?(dále jen VS)

Asi 20 let – nejprve jako sekretářka starosty na menším městském úřadě, kde bylo asi 20 pracovníků. Dále jsem pracovala jako matrikářka, nejprve zase na menším úřadu, poslední 4 roky působím na úřadu s rozšířenou působností, který má asi 250 pracovníků.

2. Je toto činnost, které jste se chtěla věnovat?

Řeknu to asi takto, do veřejné správy jsem se dostala náhodou, nebylo to v souladu s mojí volbou povolání ve škole. Uvolnilo se místo sekretářky a já jsem danou nabídku přijala. V současné době je pro mě činnost matrikářky povolání, ve kterém jsem se našla, baví mě a dělám ho ráda. Neumím si představit, že bych dělala v jiné oblasti veřejné správy.

3. Vnímáte svoje povolání jako práci nebo jako poslání? A proč?

Již delší dobu vnímám povolání matrikářky jako poslání. Řešíme problémy a žádosti, které se týkají osobního záležitostí klientů – narození, uzavření manželství, úmrtí, státní občanství, rodná čísla apod. Mnohdy pomáháme lidem řešit velmi komplikované životní situace a to mě velmi baví, ráda pomáhám lidem, pokud vím jak.

4. Ve VS máte již nějakou dobu odpracovanou, jak jste vnímal změny, které nastaly během let?

Novodobá historie České republiky znamenala velké změny pro celou společnost a v souvislosti s tím i pro veřejnou správu. Zaběhnuté vzorce chování a zastaralé způsoby myšlení se ovšem mění jen velmi pozvolna a postupně. V době před listopadem 1989 byla veřejná správa chápána jako mocenský nástroj, jako byrokratická, liknavá, arogantní a byla založena především na principu diskrétnosti. Celých čtyřicet let platily téměř stejné zákony, které nebyly prakticky novelizovány.⁵⁸ Úředník často vystupoval ve vztahu k občanovi z nadřazené pozice, mohl si dovolit téměř vše a občan neměl téměř žádné možnosti se proti takovému jednání bránit.

---

58 Příklady :

- zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (Správní řád) – účinnost od 1.1.1968 – zrušen 1.1.2006
- zákon č. 94/1963 Sb., o rodině – účinnost od 1.4.1964 – platný dodnes
- zákon č. 268/1949 Sb., o matrikách – účinnost od 1.1.1950 – zrušen 1.7.2001

Velké společenské změny po listopadu 1989 si vyžádaly změny legislativy a v souvislosti s tím i reformu veřejné správy. Vývoj společenských vztahů se zrychlil a s tím souvisí i vývoj práva. Právo se mění a stává se obsáhlejší a komplikovanější. A řadový pracovník veřejné správy, většinou člověk bez vyššího právního vzdělání, se musí v tomto právu umět nejen orientovat, ale měl by ho také umět srozumitelně přiblížit občanům.

Jinak si myslím, že se pořád reformuje a mění, ale žádné pozitivní změny vidět nejsou. Všechno se zbytečně komplikuje, místo aby se legislativa zjednodušovala a ubývalo úředníků, tak jsou zákony čím dál složitější a v souvislosti s tím úředníků přibývá. Když srovnám svou práci před 20 lety, kdy nebyly počítače, kopírky a jiné vymoženosti techniky a v současné době, kdy tohle všechno máme, komunikujeme elektronicky, logicky by mělo práce a papírů ubývat, ale vnímám to přesně naopak - práce i papírů je stále více.

5. Stává se vám často, že jste z pozice úředníka vnímán občanem jako „nepřítel“?

Stává se to, ale je to o přístupu toho konkrétního úředníka a o komunikaci. Občan, který přijde na úřad něco vyřizovat, očekává vstřícnost, porozumění, uznání, respekt, férové a příjemné jednání, pocit, že je vítán, že je důležitý, že si ho úředník váží, dostat pomoc nebo podporu. Pokud tohle nedostane, potom zareaguje podle svého temperamentu a začne se chovat nepřátelsky. Samozřejmě je to i v tom, jestli občanovi mohu nebo nemohu dle platné legislativy vyhovět. Jestliže vyhovím, potom je vše v pořádku, jestliže to nejde, chová se nepřátelsky. Jde o to mu to rozumně vysvětlit a poradit, co by mohl v této věci udělat, aby dosáhl svého cíle. Pokud jedním v klidu, s rozvahou, empaticky a asertivně, potom se mi většinou podaří občana uklidnit a odchází přátelsky naladěný, i když jsem mu nevyhověla. Nesmím v žádném případě dát najevo nervozitu nebo podrážděnost, protože to se mi vrátí v podrážděném jednání občana.

6. Myslíte si, že se VS ubírá správným směrem? A jak by podle vás měla vypadat?

Veřejná správa je velmi široký pojem, je to velké množství různých oblastí, činností a služeb, které se liší podle toho, co a s kým se řeší a vyřizuje. Já osobně asi nedokážu posoudit, jestli se veřejná správa jako celek ubírá správným směrem. Jsou věci, které se

mi líbí a které se mi nelíbí, nicméně je neovlivním. Určitě se mi nelíbí, že se dvacet let mluví o tom, že se bude snižovat byrokracie a počty úředníků a byrokracie u nás stále narůstá a tím pádem se nemohou snižovat ani počty úředníků. Nelíbí se mi korupce ve veřejné správě a nízká motivace úředníků. Spousta mých kolegů bere práci ve VS jen jako zaměstnání, protože nemají motivaci se více snažit.

A jak by to mělo vypadat? Každopádně by se politikové měli konečně dohodnout, jakým směrem vlastně chtějí směřovat ČR – jestli k prosperitě nebo ke krachu, potom se bude lépe pracovat i úředníkům.

7. VS urazila ve svém vývoji dlouho cestu, myslíte si, že je již na vrcholu svého vývoje, nebo že ji ještě čeká dlouhá cesta? Proč?

Osobně si myslím, že na vrcholu určitě není, že k tomu aby veřejná správa byla „efektivní a přátelská“ má ještě dlouhou cestu před sebou.

Proč? Místo aby se legislativa ve VS zjednodušovala, tak se stále více komplikuje. Za každou cenu se snažíme rozjíždět nové projekty, pro které nejsou dostatečně připraveny podmínky, ať už se jedná o podmínky legislativní, technické nebo personální – jde mi o takové projekty jako je Czech Point, datové schránky, registry VS...

8. Takže CzechPoint už jste zmínila - setkáváte se s ním při své práci, jak jej vnímáte?

S Czech Pointem se ve své práci setkávám, jako matrika mimo jiné fungujeme jako kontaktní místo, ale jen výjimečně, protože máme spoustu jiné práce. Navíc si z úřední povinnosti provádíme konverze dokumentů doručených datovou schránkou, které potřebujeme k další práci mít jako veřejné listiny.

Pro občana je Czech Point nesporně velkou výhodou. S úředníkem je to horší. Czech Point je, dle mého názoru, přenesení povinností z občana na úředníka. Občan sice vyřeší vše na jednom místě a nemusí obíhat různé úřady, ale úřadu přibyla starost, jak tuto agendu zabezpečit. V době ekonomické krize, kdy klesají příjmy z daní pro města a obce, kdy je trendem snižování počtu úředníků, je třeba přijmout další úředníky na zabezpečení agendy Czech Pointu, proškolení je, zajistit pro ně technické vybavení – kanceláře, počítače atd. Řada úřadů se toto snažila zpočátku řešit se stávajícím počtem úředníků – jednoduše se Czech Point dal na matriku. Ale s rozrůstajícím se počtem agend, které je možné prostřednictvím Czech Pointu vybavit, se muselo hledat jiné řešení. Matrikářky mají již

tak dost rozsáhlou agendu, není možné, aby ještě pokrývaly problematiku živnostenské správy, katastr nemovitostí, dopravní agendu či jiné další, které se postupně na Czech Point nabalují.

Dle mého názoru na jednoho úředníka to začíná být velmi rozsáhlá agenda.

9. Další novinkou je zavedení datových schránek. Co tahle novinka udělala s vaší každodenní činností? Vyhovují vám? Myslíte si, že načasování zavedení datových schránek bylo vhodné? Pokud ano – proč, pokud ne – proč.

Datové schránky jsou skvělá věc, nicméně opět přišly v nesprávnou dobu a nesprávným způsobem. Měly se zavádět postupně a jejich zřízení nemělo být povinností. Naše legislativa na to není připravena, protože spoustu dokumentů musíme mít i přesto v papírové formě, jedná se především o některé dokumenty, které mají charakter jako veřejné listiny, u nich je totiž nutná autorizovaná konverze⁵⁹.

Technika na to není připravená, počítače a sítě jsou zahlceny, pracují pomalu, dochází k jejich přetěžování. Personál na to není připraven, v současné veřejné správě je velmi nízká počítačová gramotnost zaměstnanců, která se nijak nezvyšuje. Úředníci se sice vzdělávají, ale jen ve své odborné problematice, která je stále složitější. Nemají už čas ani motivaci vzdělávat se v jiných oblastech, jako je mj. IT technika.

1. Jak dlouho pracujete ve veřejné správě?(dále jen VS)

Ve veřejné správě pracuji zatím 5 měsíců, ale smlouvu mám uzavřenou na rok

2. Je toto činnost, které jste se chtěl věnovat/ chcete věnovat?

Ano je to činnost, které se chci věnovat jednak, protože jsem vystudovala obor Veřejná správa a jednak, mě tato práce baví.

3. Vnímáte svoje povolání jako práci nebo jako poslání? A proč?

Nenazývala bych svoji práci jako poslání, práce ve veřejné správě a v mém oboru (referentka odboru dopravy) mě velice baví a dělám tuto práci ráda, ale jako poslání ji

---

⁵⁹ Autorizovaná konverze znamená pro úředníka práci navíc a pro podnikatele další peníze a běhání po úřadech, které mu měly datové schránky ušetřit. Pro respondenta osobně jako úředníka znamenají datové schránky v několika málo případech rychlost v doručování písemností, ale ve většině případů více práce a další úkony navíc (autorizovaná konverze dokumentů, scanování atd.)

nelze brát. Nejsem na takovém postu, kdy bych ji mohla brát jako posláni a něco tím pádem změnit, nebo zvrátit.

4. Ve veřejné správě toho moc odpracovaného nemáte, jak tedy vnímáte změny z posledních let z pozice adresáta veřejné správy?

Změny, které nastaly během let ve VS z pozice adresáta VS vnímám pozitivně. Zejména v tom, že se VS přiblížila více občanům, např. Díky službě CzechPoint nemusí již občané s řadou věcí na úřad, ale stačí se dostavit do míst, kde je tato služba prováděna. Taky díky zrušení okresních úřadů byla řada věcí přenesena na obce s rozšířenou působností, tudíž občané nemusejí vážit cestu kilometry do okresního města, ale stačí jim se dostavit do pověřených obcí.

5. Stává se vám často, že jste z pozice úředníka vnímán občanem jako „nepřítel“?

Ne často se mi to nestává, ale je pravda, že se tu a tam s negativním přístupem ve své práci setkám. Většinou je to v případě, kdy nelze občanovi ze zákonných důvodů zcela vyhovět.

6. Myslíte si, že se VS ubírá správným směrem a proč?

Myslím si, že veřejná správa v poslední době zažila velký posun dopředu a je to dobře, protože došlo k její modernizaci.

7. VS urazila ve svém vývoji dlouhou cestu, myslíte si, že je již na vrcholu svého vývoje, nebo že ji ještě čeká dlouhá cesta? Proč?

Myslím si, že veřejná správa sice ve svém vývoji urazila dlouhou cestu, ale neustále je co zlepšovat. Protože by bylo třeba zjednodušit řadu postupů, aby vyřizování určitých záležitostí nebylo tak zdlouhavé.

8. Teď k novinkám, jak vnímáte zavedení institutu CzechPoint? Setkáváte se s ním při své práci, jak jej vnímáte? Pokud s ním nepracujete, vidíte v něm nějaká pozitiva pro pracovníky VS? (pro občany zde výhody nesporně jsou, ale co úředníci?)

Při své práci se s institutem CzechPoint nesetkávám, tudíž z tohoto pohledu nemůžu posoudit jaká pozitiva či negativa má pro pracovníky VS.

9. Další novinkou je zavedení datových schránek? Co tahle novinka udělala s vaší každodenní činností? Vyhovují vám? Myslíte si, že načasování zavedení datových schránek bylo vhodné?

Nemyslím si, že načasování zavedení datových schránek bylo vhodné, protože pracovníci veřejné správy neměli možnost se včas s chodem datových schránek seznámit. Se zavedením datových schránek byl vnesen zmatek do chodu veřejné správy.

ANOTACE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:	Martina Copková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Název bakalářské práce:	Vývoj institucí veřejné správy
Název práce v angličtině:	"Establishment, development and current state of public institutions "
Vedoucí diplomové práce:	Mgr. Pavel Neumeister, Ph.D.
Počet stran:	38
Počet příloh:	5
Počet titulů použité literatury a pramenů:	26
Klíčová slova:	veřejná správa, instituce veřejné správy, orgány veřejné správy, pracovník ve veřejné správě, adresát veřejné správy, vývoj, změna, obec
Keywords:	public institutions, institute of public institutions, authorities of public institutions, the public institutions worker, the addressee of public institutions, development, change, municipality

Resumé

Předmětem bakalářské práce je vznik, vývoj a současný stav institucí veřejné správy. Během staletí prošla veřejná správa řadou změn. Původně se jednalo o výkon správy pro panovníka. Později se rozvíjela správa i v jednotlivých městech. Měnily se také orgány, které vykonávaly správní činnost. Důležitým prvkem změn bylo také územní členění státu. Zajímavé je sledování změn na příkladech obcí. Někdy vývoj stagnoval, v jiném období byl překotný. Vyskytly se také změny nebo návrhy změn, které byly regresivní. Nejzajímavějším obdobím je pro nás posledních dvacet let. V této době prošla veřejná správa řadou změn. Mnoha těchto změn je přínosem především pro adresáty veřejné správy. Důležitým úhlem pohledu je také názor pracovníka veřejné správy. Pracovníci veřejné správy jsou často vnímáni jako nepřátelé občanů. Někdy ale nemohou občanům vyhovět, protože jim to neumožňuje zákon. Často jsou novinky ve veřejné správě dobrým nápadem, který ale má při startu řadu problémů. Přesto veřejná správa urazila velký kus cesty ve svém vývoji.

The subject of my thesis is the “Establishment, development and current state of public institutions”. During the centuries passed the public institutions with a lot of changes. It was the matter achievement of administration for the monarch. Later, the administration also developed various cities. The authorities, that were executing the administrative working, were changing too. The important part of changes was the territorial division of state. It was interesting to watch the changes on the example of municipalities. The development was sometimes stagnating and sometimes was precipitous. There were some changes or suggestions of changes that was regressive. For us is the most interesting period the last 20 years. In this time passed the public institutions a lot of changes. A big part of these changes is positive for the addressee of public institutions. The important angle is the opinion of the public institutions worker. Often are perceived the public institutions workers like the enemies of citizens. The public institutions workers sometimes cannot help the citizens, because they cannot to do it in the accord of law. Often are the novelties in public institutions a good idea but this idea has got a lot of problem at the beginning. Nevertheless we can say that the public institutions covered a big part of the development journey.

